

Projekty z POWERem

**Innowacje społeczne
i mobilności ponadnarodowe**

Podsumowanie projektów PO WER

Projekty z POWERem

**Innowacje społeczne
i mobilności ponadnarodowe**

Podsumowanie projektów PO WER

SERIA TEMATYCZNA

Projekty z POWERem. Innowacje społeczne i mobilności ponadnarodowe.

Podsumowanie projektów PO WER

Koncepcja: Arkadiusz Chabiera
Redakcja merytoryczna: Joanna Bazylak
Redakcja: Agnieszka Guzowska
Redaktor prowadzący: Beata Maluchnik
Korekta: Marcin Grabski (mesem.pl)

Projekt graficzny: Podpunkt
Projekt okładki: Dorota Zajączkowska
Skład: Agencja TOP
Przygotowanie do druku: Artur Ładno
Druk: Multigraf Drukarnia Sp. z o.o., Bydgoszcz

Wydawca: Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji
Narodowa Agencja Programu Erasmus+
Al. Jerozolimskie 142a, 02-305 Warszawa
 www.frse.org.pl | wydawnictwo@frse.org.pl

© Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji, Warszawa 2019

ISBN 978-83-65591-79-1

Publikacja współfinansowana ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

Publikacja bezpłatna

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Cytowanie: *Projekty z POWERem. Innowacje społeczne i mobilności ponadnarodowe.*
Podsumowanie projektów PO WER, Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji, Warszawa 2019.

Publikacje Wydawnictwa FRSE: www.czytelnia.frse.org.pl

Spis treści

- 7 Wstęp
- 9 Rola Europejskiego Funduszu Społecznego w rozwoju edukacji
Liliana Budkowska, Emilia Halemba
- 15 Innowacje społeczne w obszarze edukacji
Joanna Madalińska-Michalak

1. Rozpoznanie potrzeb

- 20 Analiza potrzeb jako źródło zmian
Arkadiusz Chabiera
- 22 Potrzeba ucznia potrzebą szkoły
Leszek Zdanowski
- 25 Nauczyciel w cyfrowym świecie
Aleksandra Gregorczyk
- 29 Pomysł na sukces, czyli o potrzebie ciągłego uczenia się
Urszula Poniatowska, Katarzyna Kowalczyk

2. Współpraca instytucjonalna

- 36 Współpraca oznacza sukces
Łukasz Cherek
- 38 W sieci siła
Marta Wiśniewska
- 40 Szansa na obustronne korzyści
Władysława Kluz-Chłanda
- 43 Energia do współpracy
Zbigniew Brzeski, Grzegorz Wójcikowski
- 46 Awangarda współczesnego bibliotekarstwa
Aleksandra Zawalska-Hawel

3. Budowanie kapitału społecznego

- 52 **Każdy człowiek jest ważny**
Joanna Bazylak
- 54 **Uciec z błędnego koła**
Jakub Turański
- 57 **„Sukces jest sumą małych wysiłków powtarzanych dzień po dniu”**
Aneta Kwalińska
- 61 **Razem możemy więcej!**
Waldemar Olszewski
- 64 **Uniwersytet wspierający**
Monika Rząca, Małgorzata Woźniak

4. Unikatowe umiejętności

- 70 **Porzucić stereotypy**
Patrycja Makowska
- 72 **W drodze do innowacji**
Iga Załęczna
- 75 **U źródeł mistrzostwa**
ks. Paweł Kochaniewicz

DR PAWEŁ POSZYTEK

**Dyrektor Generalny
Fundacji Rozwoju Systemu
Edukacji**

Szanowni Państwo!

Kiedy składaliśmy pierwszy wniosek o dofinansowanie w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój (PO WER), chyba nikt z nas się nie spodziewał, że rozszerzenie oferty programu Erasmus+ o środki Europejskiego Funduszu Społecznego okaże się takim sukcesem. Udział w PO WER rozpoczęliśmy od trzech projektów skierowanych do przedstawicieli sektora edukacji szkolnej, edukacji zawodowej oraz studentów. Dziś Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji może się poszczycić dziewięcioma umowami na realizację projektów, w tym jednym wspierającym dodatkowo mobilność kadry niezawodowej edukacji dorosłych. Warto podkreślić, że wykorzystanie możliwości Europejskiego Funduszu Społecznego do finansowania projektów z list rezerwowych programu Erasmus+ jest działaniem wyjątkowym. Żadne inne państwo członkowskie Unii Europejskiej nie może się pochwalić podobnym osiągnięciem na taką skalę. Dzięki pozyskaniu dodatkowych funduszy możliwe jest sfinansowanie większej liczby wyjazdów edukacyjnych i szkoleniowych, co przyczynia się do jeszcze skuteczniejszego osiągnięcia celów strategii Europa 2020.

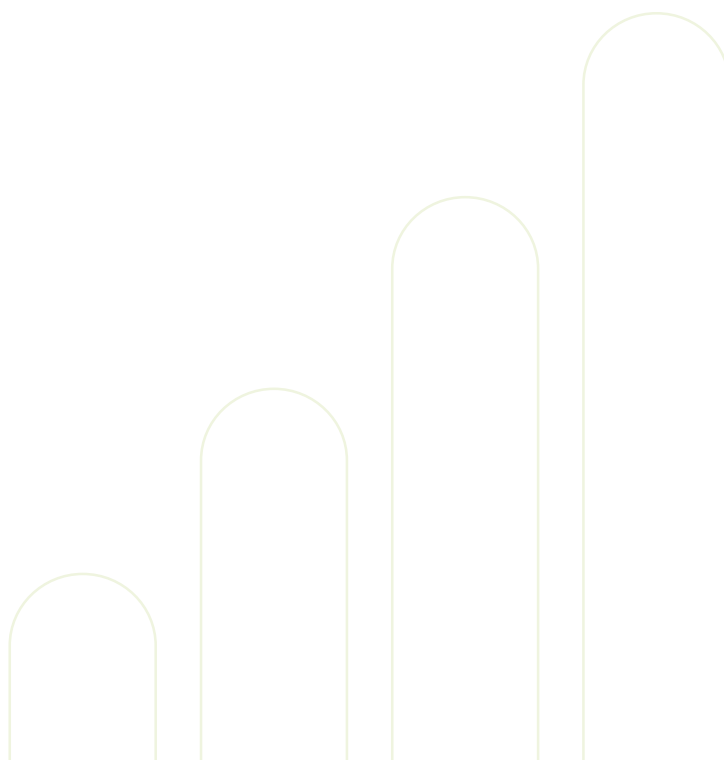
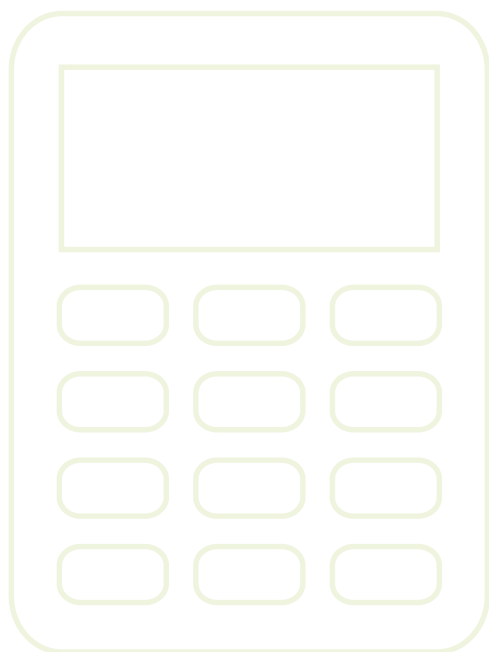
Powodzenie synergii między PO WER a programem Erasmus+ zachęciło nas do podjęcia kolejnych działań. W 2018 r. przystąpiliśmy do wdrażania dwóch innowacyjnych, autorskich projektów: „Ponadnarodowa mobilność uczniów” oraz „Szansa – nowe możliwości dla dorosłych”. Celem pierwszego jest rozwój kompetencji kluczowych uczestników, budowanie porozumienia między młodymi ludźmi z państw Unii Europejskiej oraz wzmacnianie międzynarodowych partnerstw szkół. Drugi projekt jest odpowiedzią na zalecenie Rady UE z 19 grudnia 2016 r. „Ścieżki poprawy umiejętności: nowe możliwości dla dorosłych”. Jego ideą jest podniesienie poziomu umiejętności podstawowych osób dorosłych z wybranych grup docelowych. Projekt ten ma dla nas szczególne znaczenie, gdyż jego rezultaty i rekomendacje końcowe mają posłużyć do rozwijania strategii oraz koordynacji działań w tym zakresie na skalę całego kraju.

Decydując się na wydanie niniejszej publikacji, nieprzypadkowo wybraliśmy ten moment. To właśnie w 2019 r. przypada piąta rocznica realizowania przez Fundację Rozwoju Systemu Edukacji projektów ze środków Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój. Chcąc podsumować ten czas, poprosiliśmy naszych beneficjentów

o podzielenie się refleksją na temat podejmowanych przez nich inicjatyw i wyjazdów zagranicznych. Zależało nam na opinii praktyków zajmujących się na co dzień edukacją, a więc znających specyfikę działania swoich placówek i problemy związane z określaniem kierunku ich rozwoju. Ich doświadczenia można śmiało uznać za dobre praktyki wyznaczające standardy dla podobnych przedsięwzięć.

Wierzymy, że zaprezentowane przykłady będą dla instytucji edukacyjnych inspiracją i zachętą do nawiązywania współpracy zagranicznej oraz tworzenia przestrzeni dialogu i wymiany doświadczeń.

Wstęp

Zdaniem ekspertów, początków zainteresowania problemem innowacji społecznych należy szukać w latach 90. ubiegłego wieku. To właśnie wtedy zwrócono uwagę, że innowacyjność, oprócz wymiaru technologicznego i ekonomicznego, ma również wymiar społeczny. Odnosi się bowiem do kwestii wykluczenia społecznego, włączania grup marginalizowanych, kształtowania postaw otwartości i tolerancji, edukacji. Ten aspekt innowacyjności znalazł odzwierciedlenie w inicjatywach i programach Unii Europejskiej, w tym w Programie Operacyjnym Wiedza Edukacja Rozwój (PO WER). Czwartą osią priorytetową programu są innowacje społeczne i współpraca międzynarodowa. W jej obrębie są realizowane projekty mobilności ponadnarodowych.

Będąc podmiotem realizującym projekty PO WER w Polsce, umożliwiamy naszym beneficjentom uczestniczenie w szkoleniach, stażach i praktykach zawodowych. Tym samym przekazujemy im narzędzie kreowania rzeczywistości. Dzięki wymianie doświadczeń, nawiązywaniu kontaktów, rozbudzaniu pasji i zainteresowań uczestnicy projektów tworzą nową jakość w swoim otoczeniu. Innowacyjność tego procesu polega na tym, że aby osiągać cele istotne z punktu widzenia społeczności szkolnej lub uniwersyteckiej, wykorzystuje się mechanizmy finansowe Unii Europejskiej.

Korzyści płynące z udziału instytucji edukacyjnych w projektach są różne: kadra uczelni zdobywa wiedzę niezbędną do utworzenia nowego kierunku kształcenia, uczniowie ćwiczą umiejętności pracy z użyciem zaawansowanej technologii, nauczyciele poznają nowatorskie metody kształcenia. Za każdym razem otwierają się przed uczestnikami nowe perspektywy poznawcze, co zachęca ich do ciągłego uczenia się i podnoszenia kwalifikacji, które mogą wykorzystać w życiu zawodowym i prywatnym.

Punktem wyjścia rozważań zawartych w niniejszej publikacji uczyniliśmy rolę synergii między Europejskim Funduszem Społecznym a programem Erasmus+ jako przykład wyjątkowego na skalę europejską dążenia do umiędzynarodowienia polskiej edukacji. Prezentujemy dane statystyczne podsumowujące pięć lat wdrażania przez Fundację Rozwoju Systemu Edukacji projektów w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój.

W temat innowacji społecznych w edukacji wprowadza artykuł profesor Joanny Madalińskiej-Michalak, kolejne części publikacji są zaś zbiorem refleksji naszych beneficjentów w czterech obszarach działań:

- rozpoznania potrzeb uczestników i organizacji;
- współpracy instytucjonalnej w planowaniu wyjazdów zagranicznych;
- budowania kapitału społecznego;
- zdobywania przez uczestników wyjątkowych umiejętności zawodowych.

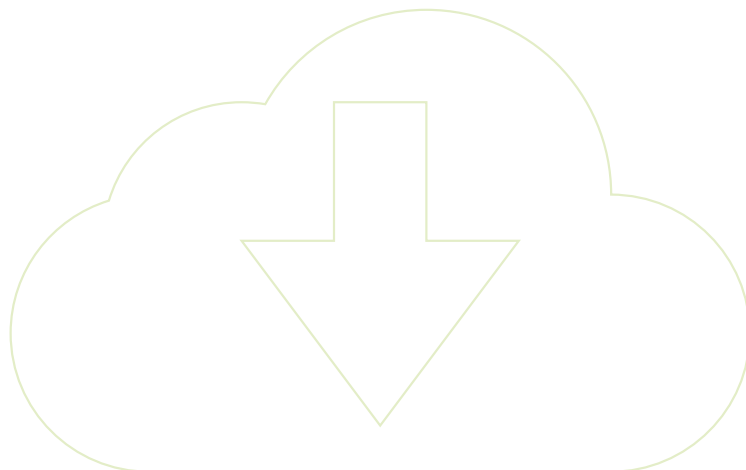
Wszystkie one współtworzą innowację społeczną. Trudno ją sobie bowiem wyobrazić bez przeprowadzenia analizy potrzeb, przynoszącej odpowiedź na pytania o to, co tak naprawdę chcę osiągnąć przez realizację projektu oraz jaki wpływ na mnie i innych będzie miało to działanie. Niemożliwe byłoby wdrożenie innowacji bez współpracy zarówno w ramach instytucji (między poszczególnymi jej jednostkami oraz pracownikami), jak i z otoczeniem zewnętrznym – lokalnym i międzynarodowym. Niewątpliwie byłaby ona niepełna, gdyby zabrakło rozwiązań o charakterze społecznym i aspektu włączającego grupy zagrożone wykluczeniem. Nie sposób pominąć również rezultatów, czyli kompetencji zawodowych i społecznych zdobytych podczas szkolenia, stażu lub praktyki zawodowej.

Napisanie tekstów tworzących poszczególne rozdziały książki powierzyliśmy doświadczonym nauczycielom i koordynatorom, których projekty uznano za dobre praktyki. O ich wyborze zadecydowały wysoka ocena raportu końcowego, wnioski z wizyty monitorującej oraz kontakty z zespołem projektowym. Szczególną uwagę zwróciliśmy na osiągnięcie celów zaplanowanych na etapie wnioskowania o dofinansowanie, zapewnienie trwałości efektów projektu oraz wpływ podjętych działań na uczniów, kadry i społeczności lokalne.

Mamy nadzieję, że przedstawione refleksje będą stanowić wartościową bazę wiedzy i inspiracji dla obecnych i przyszłych beneficjentów środków Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój.

Życzymy miłej lektury!

Autorzy

Rola Europejskiego Funduszu Społecznego w rozwoju edukacji

LILIANA BUDKOWSKA

Dyrektor Biura
Programów Zewnętrznych
i Międzysektorowych
Fundacji Rozwoju
Systemu Edukacji

EMILIA HALEMBA

Zastępca Dyrektora Biura
Programów Zewnętrznych
i Międzysektorowych
Fundacji Rozwoju
Systemu Edukacji

Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji rozpoczęła współpracę z Europejskim Funduszem Społecznym w 2012 r., gdy po raz pierwszy została beneficjentem systemowym trzech projektów w ramach **Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki** – Priorytet III: Wysoka jakość systemu oświaty w obszarze mobilności kadry edukacji szkolnej oraz kształcenia zawodowego, zagranicznych staży dla uczniów i absolwentów szkół zawodowych. Wsparciem objęto ponad **14,5 tysiąca** uczniów i blisko **3 tysiące** decydentów oświatowych oraz przedstawicieli kadry edukacyjnej szkół. Łączna wartość zrealizowanych projektów wyniosła około 160 milionów zł.

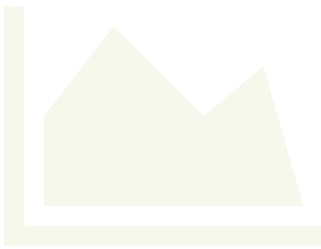
Osiągnąwszy wyjątkową na skalę Unii Europejskiej synergię, Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji podjęła kolejne działania i przystąpiła do realizacji projektów dofinansowanych ze środków **Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój** (2014–2020), ale opartych na zasadach programu Erasmus+. Od 2014 r. Fundacja zrealizowała lub realizuje **12 projektów**, wspierających m.in. mobilność kadry edukacji szkolnej, kształcenia zawodowego i niezawodowej edukacji dorosłych, zagraniczne staże dla uczniów i absolwentów szkół zawodowych oraz mobilność studentów z niepełnosprawnością i znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej. Wartość zarządzanych projektów przekroczyła już **miliard złotych**.

Głównym celem projektów jest podniesienie zawodowych i kluczowych kompetencji ich uczestników, a mobilności ponadnarodowe to jedno z najlepszych narzędzi, które to umożliwiają. Podczas pobytu za granicą uczestnicy – uczniowie, studenci i kadra – uświadamiają sobie, jak ważne w ich karierze zawodowej są ciągłe podnoszenie kwalifikacji i nauka języków obcych. Dzięki mobilnościom uczą się samodzielności i nabierają pewności siebie oraz uzmysławiają sobie, jak wiele od nich zależy. Zyskują ponadto wiedzę o innych krajach, ich historii, kulturze i systemach edukacyjnych. Pracownicy szkoły z kolei mają możliwość poznawania nowoczesnych i innowacyjnych metod nauczania oraz zarządzania placówką oświatową. To przekłada się na osiągnięcie głównego celu projektu, jakim jest poprawa jakości pracy instytucji w określonych przez nią obszarach wymagających zmian oraz pogłębienie współpracy międzynarodowej.

Tabela 1. Liczba projektów i ich dofinansowanie w latach 2014–2018 w podziale na województwa

Lp.	Województwo	Kształcenie i szkolenia zawodowe		Edukacja szkolna		Edukacja dorosłych*		Szkolnictwo wyższe	
		Liczba projektów	Dofinansowanie w PLN	Liczba projektów	Dofinansowanie w PLN	Liczba projektów	Dofinansowanie w PLN	Liczba projektów	Dofinansowanie w PLN
1	dolnośląskie	124	50 779 002,58	45	4 830 904,59	3	199 094,28	67	10 962 951,70
2	kujawsko-pomorskie	58	20 687 690,33	55	4 865 433,85	2	115 868,82	31	6 367 493,95
3	lubelskie	75	31 005 590,59	36	3 487 165,44	2	202 311,17	38	8 132 570,67
4	lubuskie	21	6 478 112,62	6	754 367,64	0	0,00	9	805 631,00
5	łódzkie	76	32 754 340,56	50	6 692 664,95	2	140 922,69	32	7 489 814,04
6	małopolskie	90	33 131 443,76	94	7 584 991,88	4	416 010,86	86	19 150 932,53
7	mazowieckie	189	79 346 892,32	146	16 107 380,18	9	1 131 814,50	136	23 597 296,63
8	opolskie	30	11 582 715,51	25	2 238 655,66	0	0,00	17	2 837 580,88
9	podkarpackie	84	35 102 878,22	37	4 242 291,03	4	527 972,83	33	6 176 797,17
10	podlaskie	48	17 069 342,47	41	5 914 931,67	0	0,00	26	5 702 929,95
11	pomorskie	79	32 640 943,95	41	4 202 917,92	1	22 363,07	54	9 192 435,80
12	śląskie	218	84 115 030,22	205	26 370 725,00	9	1 203 026,18	52	8 034 119,71
13	świętokrzyskie	94	38 308 970,88	27	2 674 585,99	1	220 051,57	13	2 237 226,75
14	warmińsko-mazurskie	49	13 999 955,26	37	4 074 528,36	2	387 360,61	16	2 447 073,60
15	wielkopolskie	101	41 262 848,29	88	10 325 145,07	2	217 037,34	62	15 305 018,31
16	zachodniopomorskie	46	17 897 594,79	31	3 121 786,33	1	86 157,76	31	3 402 082,67
	SUMA	1382	546 163 352,35	964	107 488 475,55	42	4 869 991,68	703	131 841 955,36

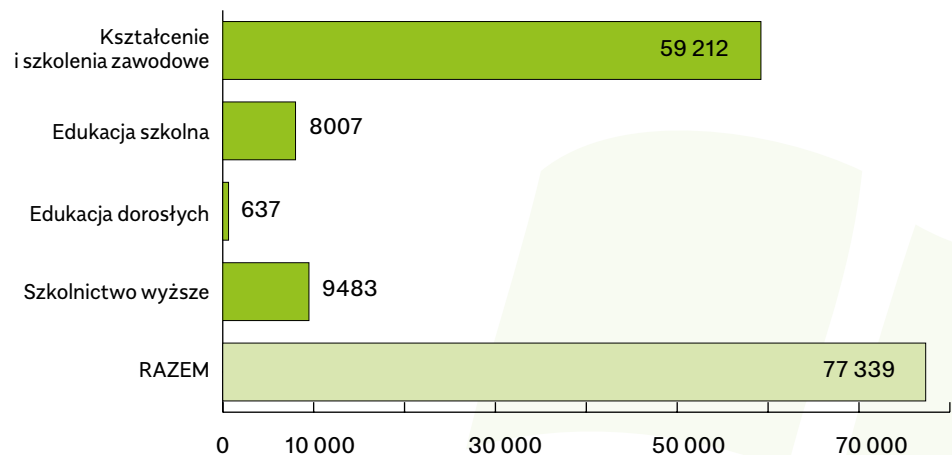
* Projekt rozpoczął się w 2018 r.

Dotychczas zrealizowane projekty pozwoliły:

- **młodzieży szkół zawodowych** – lepiej zrozumieć zasady rynku pracy, zdobyć wiedzę i praktyczne umiejętności, które ułatwiają zaistnienie na rynku pracy oraz realizację planów zawodowych, a także rozwinąć umiejętność krytycznego myślenia:
 - 98 proc. uczestników wskazało, że staż zawodowy znacznie pomógł im w dalszej nauce;
 - 99 proc. uczestników potwierdziło, że staże zagraniczne były bardzo dobrą formą zapoznania się ze sposobami funkcjonowania w środowisku zawodowym za granicą;
 - staż zrealizowany w przedsiębiorstwach zagranicznych przygotował młodzież do życia w warunkach gospodarki rynkowej.

Wykres 1. Liczba uczestników w podziale na sektory w latach 2014–2018

- **nauczycielom** – poznać nowe formy i metody pracy, które mogą wykorzystywać na co dzień na swoich lekcjach, dzięki czemu zajęcia są bardziej urozmaicone, a zadania w większym stopniu odpowiadają indywidualnym potrzebom uczniów:
 - 90 proc. uczestników projektu ocenia, że mobilność miała duży i bardzo duży wpływ na poprawę kompetencji językowych: nauczyciele języków obcych deklarują większą biegłość w posługiwaniu się nimi, a nauczyciele przedmiotowi – chęć dalszego uczenia się języków oraz gotowość do podejmowania międzynarodowych działań edukacyjnych;
 - 99 proc. osób uważa, że mobilność w dużym stopniu zmotywowała ich do dalszego rozwoju zawodowego;
 - 95 proc. uczestników przyznaje, że dzięki mobilności znacznie poszerzyli wiedzę o innych krajach, kulturach i systemach edukacji. Nauczyciele

deklarują chęć wykorzystywania tej wiedzy na prowadzonych lekcjach. Dla przeważającej liczby uczestników mobilności to właśnie wdrożenie konkretnych rozwiązań zaobserwowanych w instytucjach partnerskich było jednym z największych sukcesów projektów:

- aż 98 proc. osób składających indywidualne raporty oceniło, że dzięki udziałowi w projekcie zwiększyło dotychczasowe kompetencje lub zdobyło nowe umiejętności zawodowe.

Tabela 2. Liczba uczestników w podziale na kraje docelowe wyjazdów – wszystkie sektory (2014–2018)

Austria	728	Łotwa	59
Belgia	96	Malta	2700
Bułgaria	362	Macedonia	11
Chorwacja	168	Niemcy	12 526
Cypr	336	Norwegia	84
Czechy	759	Portugalia	5861
Dania	136	Rumunia	40
Estonia	18	Słowacja	227
Finlandia	272	Słowenia	167
Francja	723	Szwajcaria	1
Grecja	6255	Szwecja	131
Hiszpania	9783	Turcja	210
Holandia	176	Węgry	454
Irlandia	3267	Wielka Brytania	8645
Islandia	60	Włochy	8061
Litwa	175	RAZEM	62 491

- **instytucjom edukacyjnym** – wypracować modele podnoszenia kompetencji zawodowych i językowych pracowników dzięki:
 - nawiązaniu trwałej współpracy międzynarodowej z instytucjami z innych krajów;
 - lepiej wykwalifikowanej kadrze, której praca ma korzystny wpływ na uczniów, współpracowników i ofertę edukacyjną szkoły;
 - współpracy między szkołami o zbliżonych profilach i poznaniu wzajemnych oczekiwań;
 - zwiększeniu działań o wymiarze europejskim w pracy szkoły lub organizacji (opinia 83 proc. uczestników).

Tabela 3. Rodzaj i liczba instytucji aplikujących w podziale na sektory (2014–2018)

L.p.	Rodzaj instytucji beneficjenta	Kształcenie i szkolenia zawodowe	Edukacja szkolna	Edukacja dorosłych	Szkolnictwo wyższe	SUMA
1	Fundacja	56	0	16	0	72
2	Inne	0	0	2	0	2
3	Mate/średnie przedsiębiorstwo	54	0	4	0	58
4	Organizacja pozarządowa/stowarzyszenie/związek pracodawców	20	0	0	0	20
5	Organ publiczny	17	12	5	0	34
6	Placówka kształcenia nauczycieli	4	0	0	0	4
7	Przedszkole	0	49	0	0	49
8	Stowarzyszenie	52	0	12	0	64
9	Szkoła ponadpodstawowa	1178	417	3	0	1598
10	Szkoła podstawowa	0	480	0	0	480
11	Szkoła wyższa	1	0	0	703	704
	SUMA	1382	958	42	703	3085

W połowie 2016 r. w Fundacji Rozwoju Systemu Edukacji powstało Biuro Programów Zewnętrznych i Międzysektorowych, którego zadaniami są m.in. koordynacja i nadzór nad wszystkimi projektami finansowanymi ze środków Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój. Powołanie tej jednostki miało niewątpliwy wpływ na rozwój współpracy Fundacji z Ministerstwem Inwestycji i Rozwoju (obecnie Ministerstwem Funduszy i Polityki Regionalnej), a co za tym idzie – pozyskanie większej kwoty środków na dofinansowanie projektów i objęcie wsparciem kolejnego sektora: edukacji osób dorosłych.

Projekt **„Ponadnarodowa mobilność kadry niezawodowej edukacji dorosłych”** umożliwia organizacjom działającym w obszarze niezawodowej edukacji dorosłych realizację kursów i szkoleń za granicą. Ich celem jest rozwijanie kluczowych i zawodowych kompetencji kadry potrzebnych do wspierania uczenia się osób dorosłych oraz rozwój współpracy międzynarodowej. Całkowity budżet projektu wynosi 15 312 000 zł. Dzięki niemu możliwe będzie wsparcie około 2 tysięcy uczestników w ponad 150 projektach.

Efektom pogłębionej współpracy i doświadczenia jest projekt **„Szansa – nowe możliwości dla dorosłych”**, realizowany wspólnie z Instytutem Badań Edukacyjnych w Warszawie, będący odpowiedzią na Zalecenie Rady UE z 19 grudnia 2016 r. „Ścieżki poprawy umiejętności: nowe możliwości dla dorosłych”. Jego głównym celem jest wypracowanie i przetestowanie innowacyjnych modeli skutecznego wsparcia edukacyjnego dla osób dorosłych o niskich umiejętnościach podstawowych (czytanie, pisanie, wykonywanie prostych obliczeń, korzystanie z komputera). Zakłada się, że rezultaty i rekomendacje końcowe projektu będą wykorzystane do koordynacji krajowych działań i rozwijania krajowych strategii dotyczących podnoszenia umiejętności podstawowych osób dorosłych.

Po czterech latach wdrażania projektów finansowanych z PO WER na zasadach programu Erasmus+ Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji rozpoczęła realizację autorskiego projektu **„Ponadnarodowa mobilność uczniów”**, który jest odpowiedzią na zainteresowanie polskich szkół możliwościami finansowania wyjazdów zagranicznych ich uczniów od szóstej klasy szkoły podstawowej do momentu zakończenia edukacji szkolnej. Celem wyjazdów będzie wzmocnienie przekrojowych kompetencji kluczowych uczniów, w tym m.in. znajomości języków obcych, zdolności uczenia się oraz umiejętności niezbędnych do rozwoju osobistego, przyszłego zatrudnienia i aktywnego obywatelstwa europejskiego. Dzięki realizacji projektu staje się możliwe indywidualizowanie form wsparcia oraz niwelowanie przeszkód, które uniemożliwiają młodym osobom rozwój kompetencji kluczowych.

Projekty realizowane przez Fundację, łącząc doświadczenia programu Erasmus+ z możliwościami, jakie daje Europejski Fundusz Społeczny, przyczyniają się do powstania i wdrożenia nowych rozwiązań metodologicznych oraz zwiększenia kompetencji językowych ich uczestników. Umożliwiają także wymianę doświadczeń między różnymi instytucjami, co przekłada się na osiągnięcie celów strategii Europa 2020.

Innowacje społeczne w obszarze edukacji

PROF. DR HAB. JOANNA
MADALIŃSKA-MICHALAK
Uniwersytet Warszawski

Innowacje (łac. *innovatio* – odnowienie) mówią o zmianach zachodzących w różnych obszarach życia społeczno-gospodarczego i politycznego. Zmiany związane z innowacjami mogą być okazjonalne oraz planowe i systematyczne. Mogą mieć ściśle określony kierunek i implikować postęp w jakiejś dziedzinie. Bywa, że zmiany są pozbawione kierunku, wtedy powodują regres.

Innowacje w edukacji są nierozłącznie związane z wprowadzaniem zmian w instytucjach edukacyjnych. Zachodzą przez wdrożenie nowego lub znacznie ulepszony produktu (towaru lub usługi edukacyjnej), procesu, metody pracy czy nowej metody (formy) organizacyjnej w praktykach edukacyjnych w miejscu pracy albo w stosunkach instytucji edukacyjnych z ich otoczeniem. Innowacje tego rodzaju mogą dotyczyć całego systemu edukacji lub jego części składowych. Instytucje edukacyjne (szkoły, uniwersytety, centra szkoleniowe, centra edukacyjne, wydawcy książek i materiałów edukacyjnych) mogą zatem wprowadzać:

- nowe produkty i usługi, takie jak nowe oferty edukacyjne, nowe programy nauczania, podręczniki lub materiały edukacyjne, pomoce dydaktyczne;
- nowe procesy dostarczania swoich usług, takie jak e-usługi szkoleniowe;
- nowe sposoby organizacji swojej pracy czy swoich działań, takie jak komunikowanie się z uczniami i rodzicami za pomocą technologii cyfrowych;
- nowe techniki marketingowe sprzyjające lepszej promocji oferty edukacyjnej.

Tego rodzaju praktyki mają na celu poprawę świadczenia usług edukacyjnych i powinny być traktowane jako zamierzone ulepszenia.

Rozważania nad innowacjami w edukacji implikują ocenę stopnia ich występowania. Wyniki badań Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju (por. OECD 2014; 2017) na ten temat pokazują, że – wbrew powszechnemu przekonaniu – mamy do czynienia z dość szerokim występowaniem innowacji w sektorze edukacji. Dotyczy to zwłaszcza szkolnictwa wyższego w Europie, w którym najszybciej się adaptuje i przyjmuje innowacje w zestawieniu ze średnim tempem takich działań w szkolnictwie podstawowym i średnim czy w gospodarce. Innowacje w edukacji w zakresie wytwarzania produktów i usług są jednak poniżej średniej, a innowacje technologiczne są na średnim poziomie sektorowym.

Pomiar stopnia występowania i rodzaju innowacji ma podstawowe znaczenie dla poprawy jakości edukacji. Systematyczne monitorowanie, czy i jak zmieniają się sposoby pracy nauczycieli z uczniami i działania praktyczne w szkołach, w jaki sposób nauczyciele rozwijają i wykorzystują swoje kompetencje pedagogiczne oraz w jakim stopniu zmiany i innowacje są powiązane z lepszymi wynikami edukacyjnymi,

powoduje stały przyrost wiedzy edukacyjnej na świecie. Decydenci polityczni dzięki monitoringowi w tym obszarze mogą lepiej ukierunkować interwencje i zasoby, uzyskać szybką informację zwrotną na temat tego, czy reformy zmieniły praktykę edukacyjną zgodnie z oczekiwaniami, oraz lepiej zrozumieć warunki, jakie muszą być spełnione, aby wprowadzać innowacje, a także ocenić wpływ tych ostatnich na edukację jako całość. Wszelkie doniesienia badawcze dotyczące innowacji we wspomnianym sektorze, w tym innowacji będących rezultatem projektów edukacyjnych, są zatem niezmiernie potrzebne.

Z pojęciem innowacji bezpośrednio wiąże się pojęcie innowacyjności, które oznacza zdolność do tworzenia, wykorzystywania i dystrybuowania osiągnięć wiedzy. Za jedną z głównych determinant innowacyjności uznaje się zasoby pracy, zwłaszcza wysoko wykwalifikowane kadry. Osoby z wyższym wykształceniem, które dysponują odpowiednim zasobem wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych, są potencjałem dla wzrostu innowacyjności.

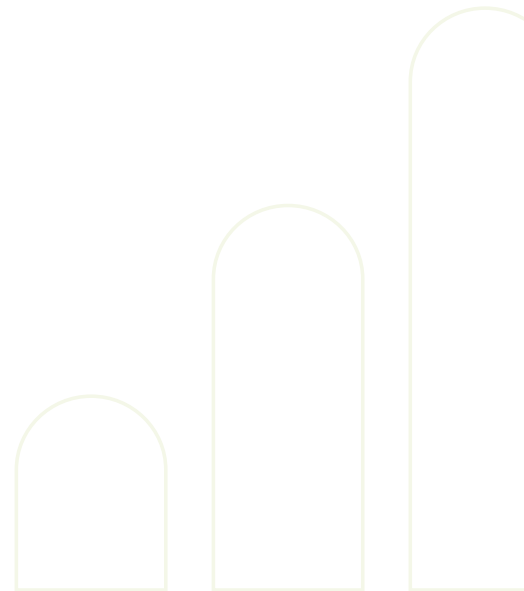
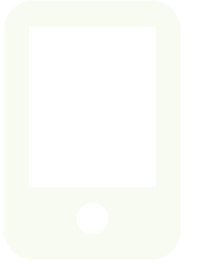
Ogromną rolę w stymulowaniu innowacji odgrywają szkoły wyższe, w których, jak wskazano wyżej, najczęściej mamy do czynienia z innowacjami. Z jednej strony uczelnie dostarczają gospodarce wysoko wykwalifikowanych, kreatywnych pracowników, a z drugiej same są producentami wiedzy – zarówno tej, którą łatwo wykorzystać w praktyce (badania stosowane), jak i tej o podstawach zjawisk i obserwowalnych faktów bez nastawienia na bezpośrednie zastosowanie komercyjne (badania podstawowe). Nie do przecenienia są te innowacje, które sprzyjają rozwijaniu potencjału osób i instytucji dzięki wyjazdom zagranicznym uczniów, studentów, nauczycieli czy pracowników akademickich. Projekty dofinansowywane ze środków Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój (PO WER) w sektorach kształcenia zawodowego (VET), edukacji szkolnej (SE), szkolnictwa wyższego (HE) i edukacji dorosłych (AE) są tego najlepszym dowodem.

W zakresie wypracowywania nowatorskich rozwiązań i wykorzystywania wiedzy w różnych obszarach życia społeczności danego kraju innowacyjność gospodarki jest nierozzerwalnie związana z efektywnością i kreatywnością. Liczy się każde działanie sprzyjające rozwojowi osób i instytucji, ponieważ bez innowacji w edukacji, bez innowacyjnych szkół i uczelni trudno jest myśleć o innowacyjności gospodarki i o rzeczywistym rozwoju kraju. Dlatego tak ważną rolę w tym zakresie odgrywają inwestycje w szkolnictwo wszystkich szczebli. Dbłość o rozwój potencjału innowacyjnego, w tym finansowanie sektorów badań i edukacji, jest wyzwaniem, przed którym stoi obecnie Polska. Wyzwaniu temu towarzyszy potrzeba prowadzenia badań nad innowacjami społecznymi w edukacji, publikowania ich wyników oraz upowszechniania dobrych praktyk.

Bibliografia

OECD (2014), *Measuring Innovation in Education*, Paris: OECD Publishing.
OECD (2017), Vincent-Lancrin, S., Jacotin, G., Urgel, J., Kar, S., González-Sancho, C. (2017), *Measuring Innovation in Education: A Journey to the Future*, Paris: OECD Publishing.

Home

1. Rozpoznanie potrzeb

Analiza potrzeb jako źródło zmian

Umiejętność mówienia o swoich potrzebach stanowi nieodzowny element prawidłowego i świadomego rozwoju. Dotyczy to zarówno jednostek, jak i grup społecznych. Także podczas realizacji projektów mobilności zagranicznych, finansowanych ze środków Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój, analiza potrzeb jest etapem, którego nie można pominąć.

Niniejszą publikację kierujemy przede wszystkim do instytucji edukacyjnych. Prezentujemy w niej przemyślenia koordynatorów i nauczycieli, którzy z powodzeniem zrealizowali swoje projekty. Ich sukces pokazuje, że do dobrze zaplanowanej i przeprowadzonej realizacji przyczyniło się wcześniejsze określenie potrzeb odbiorców projektów. Jesteśmy przekonani, że ich przykład może się stać inspiracją dla innych beneficjentów.

Autorzy artykułów tworzących ten rozdział przedstawiają analizę potrzeb z dwóch perspektyw: szkoły jako organizacji oraz nauczycieli i uczniów. Ta ostatnia dotyczy umiejętności, kwalifikacji i kompetencji uczestników projektów, istotnych ze względu na zawód już wykonywany lub ten, którego podejmą się w przyszłości. Tych dwóch punktów widzenia nie można od siebie odseparować, ponieważ tworzą wspólną całość. Tak też należy odczytywać publikowane tu refleksje – biorąc pod uwagę ich komplementarność.

W Zespole Szkół im. Adama Naruszewicza w Janowie Podlaskim badanie potrzeb uczniów stanowi jeden z najważniejszych elementów kształtowania ich profilu zawodowego. Od Leszka Zdanowskiego, nauczyciela przedmiotów zawodowych, dowiadujemy się, jaką rolę w tym obszarze odgrywa uczestnictwo w stażach zagranicznych. Poznajemy znaczenie doradztwa zawodowego w budowaniu samoświadomości młodych ludzi. Autor uwzględnia także techniczny aspekt analizy potrzeb, przedstawiając metody ich określania i ewaluacji.

W relacji Aleksandry Gregorczyk, nauczycielki edukacji wczesnoszkolnej z Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Studzienicach, na pierwszy plan wysuwa się kwestia szkolenia kadry. Realizacja prowadzonego przez nią projektu miała na celu wyposażenie nauczycieli w nowe umiejętności z zakresu wykorzystania technologii informacyjno-komunikacyjnych (TIK). Autorka podkreśla wagę wykorzystywania wiedzy i poznanych metod nauczania w praktyce, czego efektem są nowe, atrakcyjne formy zajęć. Aby ułatwić pedagogom takie działania i dostosować program nauczania do procesu cyfryzacji, w ramach projektu przyjęto w szkole strategię wsparcia nauczycieli.

W wywiadzie z Katarzyną Kowalczyk i Urszulą Poniatowską, nauczycielkami w Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego nr 1 w Warszawie, poruszono temat wpływu zagranicznych mobilności na rozwój szkoły. Respondentki opowiadają o nowo otwartym kierunku kształcenia, jakim jest technik urządzeń i systemów

ARKADIUSZ CHABIERA

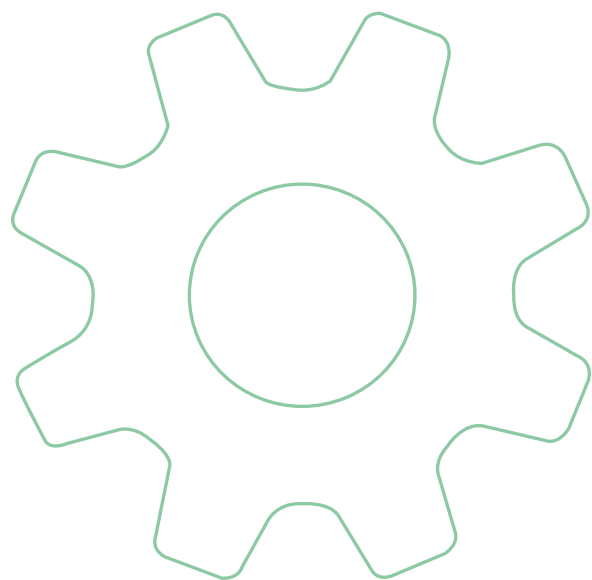
Fundacja Rozwoju Systemu

Edukacji, Zespół PO WER

Kształcenie i szkolenia zawodowe

energetyki odnawialnej, któremu był poświęcony wyjazd kadry w ramach szkolenia typu *job shadowing*. Z rozmowy dowiemy się, jak postawa nauczyciela przekłada się na zaangażowanie uczniów i rozbudzanie ich pasji zawodowych.

Analiza potrzeb ucznia, w tym wyartykułowanie ich przez niego samego, to niezbędny element rzetelnie zaplanowanego szkolenia lub stażu. Szkoła tworzy przestrzeń, w której taką analizę można i trzeba przeprowadzać, a na jej pracownikach spoczywa odpowiedzialność za dobranie odpowiednich do tego narzędzi i metod. Regularnie prowadzona analiza potrzeb osób biorących udział w kształceniu stwarza możliwości rozwoju nie tylko im, lecz także ułatwia pracę nauczycielom i usprawnia funkcjonowanie całej szkoły.

Potrzeba ucznia potrzebą szkoły

Tytuł projektu: „Stażyści z Naruszewicza = poprzez praktykę zagraniczną prosto na rynek pracy”

Beneficjent: Zespół Szkół im. Adama Naruszewicza w Janowie Podlaskim

Sektor: Kształcenie i szkolenia zawodowe

Dokonując wyboru szkoły i kierunku kształcenia, uczniowie biorą pod uwagę m.in. popularność placówki oraz prestiż, jakim cieszy się ona w środowisku lokalnym. Nasza szkoła – skupiająca młodzież z różnych zakątków Polski i nie tylko: wśród uczniów są m.in. obywatele Ukrainy oraz Włoch – może poszczycić się bardzo pozytywną opinią w regionie. Współpracujemy z wieloma podmiotami z branży mechanizacji rolnictwa, które umożliwiają uczniom doskonalenie umiejętności zawodowych. Patronat nad kierunkiem technika hodowcy koni objęła Stadnina Koni w Janowie Podlaskim, zapewniając doskonałą bazę praktyczną do nauki tego zawodu.

Od początkujących pracowników oczekuje się często wysokich kompetencji – tak zawodowych, jak interpersonalnych – oraz, o dziwo, doświadczenia. Do najbardziej pożądanych umiejętności wśród młodych osób należą te związane z praktycznym wykonywaniem zawodu oraz zdolność dostosowania się do panujących warunków. Współpracując z lokalnymi przedsiębiorcami z obszaru rolnictwa i hodowli zwierząt, nasza placówka tak przygotowuje młodzież do funkcjonowania na rynku pracy, by mogła tym kryteriom sprostać.

Chcąc wspierać uczniów w kształtowaniu ich przyszłej kariery zawodowej, należy w pierwszej kolejności poznać ich potrzeby i preferencje. Ich analiza nie tylko pozwala lepiej dostosowywać metody nauczania, lecz także wpływa na dynamikę rynku pracy, który dzięki młodym pracownikom zmienia się i przekształca. Jako szkoła organizujemy cykliczne grupowe i indywidualne spotkania naszych podopiecznych z doradcami zawodowymi, którzy pomagają im określić predyspozycje oraz wybrać kierunek rozwoju. Dążymy do tego, aby uczniowie podejmowali decyzje prowadzące ich ku samorozwojowi oraz umieli przewidywać ich skutki, a po zakończeniu edukacji wykorzystali zdobytą wiedzę i umiejętności w realnych warunkach. Zależy nam na tym, by lepiej rozumieli samych siebie oraz byli w stanie wskazać swoje mocne strony.

Elementem wspierającym młodzież w tym procesie są organizowane przez nas zagraniczne staże zawodowe. Przed każdym wyjazdem badamy stan wiedzy i oczekiwania ucznia, by następnie po jego powrocie je zweryfikować. Dzięki temu sprawdzamy nie tylko przyrost wiedzy i jej przydatność w odniesieniu do potrzeb, lecz również określamy, czy i jak dana aktywność wpłynęła na postrzeganie ścieżki zawodowej przez uczestnika. Dowiadujemy się tego z ankiet i testów zainteresowań

LESZEK ZDANOWSKI
nauczyciel przedmiotów
zawodowych w Zespole Szkół
im. Adama Naruszewicza
w Janowie Podlaskim.
Koordynator projektów
realizowanych w ramach
PO WER i Erasmus+.
Opiekun grup biorących udział
w stażach zagranicznych

przeprowadzanych wśród uczniów oraz indywidualnych rozmów z nimi, a także obserwując ich zachowania i sposób wykorzystania nowo przyswojonych informacji.

Zdobywanie nowego doświadczenia poza granicami Polski to ważny element kształtowania profilu zawodowego uczniów. Dzięki praktyce u zagranicznego pracodawcy mogą oni sprawdzić, czy wybrana przez nich ścieżka kształcenia odpowiada ich oczekiwaniom oraz czy właśnie to chcą robić w życiu. Po powrocie ze stażu zdecydowanie lepiej definiują swoje potrzeby, chętniej angażują się w inicjatywy pozaszkolne i dostrzegają korzyści z nich płynące. Wielu z nich lepiej ocenia, który aspekt obranego przez nich zawodu interesuje ich bardziej, a który mniej, a to pozwala im skupić się na rozwoju umiejętności przydatnych w tym obszarze. Oprócz nich rozwijają kompetencje miękkie: językowe, kulturowe i społeczne. Otwierają się na funkcjonowanie w środowisku międzynarodowym i doskonalą zmysł przedsiębiorczości. Dowiadują się, jak podejmować i realizować własne inicjatywy, szacować ryzyko, radzić sobie w sytuacjach kryzysowych.

Badania przeprowadzone w ramach ewaluacji wewnętrznej pozwoliły nam dodatkowo zaobserwować zmieniające się aspiracje i perspektywy młodzieży. Przed wyjazdem na staż uczniowie doszkalają się, zapoznają z nowymi technologiami i metodami pracy, dopytują o jej warunki w innych krajach oraz doskonalą znajomość języka obcego. Często robią to jednak kierowani brakiem wiary we własne możliwości oraz obawą, że nie odnajdą się w nowym otoczeniu i nie będą w stanie precyzyjnie formułować swoich potrzeb oraz zamiarów.

Po powrocie ze stażu następuje przełom: uczniowie nabierają pewności siebie, są bardziej świadomi swoich predyspozycji i nie boją się komunikować w języku angielskim. Wielu z nich chce założyć własną działalność gospodarczą lub ubiegać się o pracę w międzynarodowym, mieszanym kulturowo zespole poza granicami kraju. Lepiej oceniają swoje możliwości zatrudnienia i są świadomi przewagi w stosunku do rówieśników ograniczających się tylko do udziału w regularnych zajęciach szkolnych, a to zachęca ich do podejmowania nowych wyzwań i inicjatyw.

Podczas zajęć z doradztwa zawodowego prowadzonych w ramach projektu „Stażyści z Naruszewicza = poprzez praktykę zagraniczną prosto na rynek pracy” uczestnicy biorący udział w zagranicznej mobilności poznali również Europass CV. Narzędzie pozwala opracować *curriculum vitae* tak, by nie pominąć żadnego aspektu, który mógłby okazać się kluczowy podczas ubiegania się o stanowisko pracy. Uczniowie doceniają jego prostotę i intuicyjność oraz przejrzystość jego formy. Europass CV pozwolił im uporządkować zdobyte doświadczenia i przedstawić swoje atuty. Dzięki temu uczniowie są lepiej przygotowani do wzięcia udziału w rozmowie kwalifikacyjnej oraz świadomego i klarownego prezentowania swoich kompetencji.

Z doświadczeń naszej szkoły wynika, że aby przygotować młodych ludzi do pracy w wybranym przez nich zawodzie, należy najpierw określić ich potrzeby i preferencje. Analiza potrzeb jest także nieodzownym elementem rozwoju osobistego uczniów i umożliwia im wyznaczanie sobie jasno sprecyzowanych celów.

FOT. JUSTYNA ŻEBROWSKA

Stáže zagraniczne łączą przyjemne z pożytecznym

FOT. LESZEK ZDANOWSKI

Uczniowie podczas praktyk zawodowych

Nauczyciel w cyfrowym świecie

ALEKSANDRA GREGORCZYK
nauczyciel dyplomowany edukacji
wczesnoszkolnej w Zespole
Szkolno-Przedszkolnym
w Studzienicach w województwie
śląskim. Autorka innowacji
„Wspólne z rodzicami wędrówki
teatralne przez cztery pory
roku”, „Grammy – gry uczyć
i rozwijają”, „Przedszkolaki bawią
się i programują z Ruby” oraz
wielu programów i projektów
edukacyjnych. Organizatorka
międzyszkolnych konkursów
plastycznych i przyrodniczych.
Uczestniczka projektów unijnych
Comenius, PO WER i Erasmus+.
Zdobywczyni drugiego miejsca
w pierwszej edycji konkursu
„Nauczyciel z POWER-em”

*Zacieśnianie współpracy
z zagranicznymi placówkami
edukacyjnymi jest jednym
z głównych elementów
przesądających o skuteczności
naszego działania, dlatego
przywiązujemy dużą wagę
do jej ciągłego doskonalenia.*

Tytuł projektu: „ENTER dla TIK – podniesienie jakości kształcenia poprzez rozwijanie kompetencji informacyjno-komunikacyjnych nauczycieli Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Studzienicach”

Beneficjent: Zespół Szkolno-Przedszkolny w Studzienicach

Sektor: Edukacja szkolna

„Analfabetami XXI wieku nie będą ci, którzy nie znają Excela lub nie potrafią programować, ale ci, którzy nie potrafią uczyć się nowych rzeczy i oduczać starych” (Alvin Toffler)

Zespół Szkolno-Przedszkolny w Studzienicach to wiejska placówka w gminie Pszczyna w województwie śląskim. W skład zespołu wchodzi Szkoła Podstawowa nr 16 i Przedszkole Publiczne nr 18. Mottem przyświecającym pracownikom placówki jest: „Najważniejsze, co możemy dać dzieciom, to korzenie i skrzydła”. Budowaniu tych pierwszych służy realizowana w szkole edukacja regionalna, przyprawianiu drugich – kształtowanie kompetencji kluczowych i edukacja europejska.

Życie na wsi dynamicznie się zmienia, dlatego powinna zmieniać się również nasza szkoła. Chcemy pokazać rodzicom naszych uczniów i społeczności lokalnej, że jest otwarta na zmiany, angażuje się w realizację programów unijnych i szkoli swoich pracowników. Placówka regularnie poszerza ofertę i dąży do wyrównywania szans edukacyjnych wszystkich uczniów oraz do indywidualizowania procesu nauczania.

Dla wielu naszych wychowanków szkoła nadal jest jedynym miejscem, gdzie mogą rozwijać swoje talenty na bezpłatnych zajęciach pozalekcyjnych, uczyć się języka obcego czy korzystać z komputera i internetu. Biorąc to pod uwagę, koncentrujemy się zarówno na uatrakcyjnianiu zajęć, jak i na rozwijaniu współpracy międzynarodowej. W efekcie mamy na swoim koncie kilka projektów eTwinning zrealizowanych podczas lekcji i zajęć pozalekcyjnych z języka angielskiego oraz projekt „Living Maths” w ramach programu Comenius – Partnerskie Projekty Szkół.

Wyznaczenie priorytetów i planu działań na następne lata rozpoczęliśmy od rozpoznania potrzeb i oczekiwań nauczycieli. Głównym obszarem naszych zainteresowań była trwająca rewolucja cyfrowa oraz związane z nią przeobrażenia w podejściu do procesu nauczania. Dostrzegając potencjał wynikający z dobrego wyposażenia szkoły (pracownia komputerowa, tablice interaktywne oraz

komputery i rzutniki w każdej klasie), postanowiliśmy, że kolejny projekt będzie się skupiać na konstruktywnym wykorzystaniu technologii informacyjno-komunikacyjnych (TIK). Aby to osiągnąć, przeprowadziliśmy wśród kadry dwie ankiety online. Jedna badała stopień znajomości TIK i ich stosowanie na zajęciach. Większość ankietowanych przyznała, że znajomość i umiejętność stosowania TIK jest jedną z ważniejszych kompetencji potrzebnych pedagogom we współczesnej szkole. Wszyscy byli przekonani, że dzięki wiedzy i nowym umiejętnościom zmieniają oraz unowocześniają swój sposób nauczania. W drugiej ankiecie zapytaliśmy nauczycieli o chęć udziału w szkoleniu zagranicznym z zakresu TIK w ramach programu Erasmus+. Zainteresowanie było duże, więc zdecydowaliśmy się na udział w kursie zespołowo. Miało to zgodnie z zasadą synergii wielokrotnie efekt szkolenia – połączyliśmy siły, aby wspólnie realizować projekty międzyprzedmiotowe i wprowadzać innowacje będące rezultatami naszego projektu. Podczas wyboru uczestników brane były pod uwagę ich motywacja i otwartość na zmiany. Uwzględniono również ich propozycje dotyczące wprowadzenia nowej wiedzy do nauczania, np. pomysły na innowacyjne programy realizowane na lekcjach i na zajęciach pozalekcyjnych.

Po analizie ankiet zrodził się pomysł na napisanie projektu „ENTER dla TIK – podniesienie jakości kształcenia poprzez rozwijanie kompetencji informacyjno-komunikacyjnych nauczycieli Zespołu Szkolno-Przedszkolnego w Studzienicach”. Jego najważniejszymi założeniami było przygotowanie kadry do:

- wykorzystywania nowoczesnych technologii;
- korzystania z platform edukacyjnych (zwłaszcza tworzenia, przechowywania i wykorzystania materiałów edukacyjnych, do których jest dostęp online);
- kształtowania w sobie postaw otwartości na zmiany w aspekcie pokonywania bariery technologicznej i językowej;
- wprowadzania najnowszych metod i technik pracy w celu zmniejszenia dystansu między uczniami – „cyfrowymi tubylcami” a nauczycielami – „cyfrowymi imigrantami”.

Udział w projekcie miał ponadto pomóc nauczycielom w realizacji tych założeń nowej podstawy programowej, w których kładzie się nacisk na rozwój u uczniów umiejętności sprawnego posługiwania się nowoczesnymi technologiami informacyjno-komunikacyjnymi. Inicjatywa miała także ułatwić przygotowanie nauczycieli do zmian wiążących się z realizacją priorytetów strategicznych Ministerstwa Edukacji Narodowej, w tym tworzenia Powszechnej Sieci Edukacyjnej i cyfrowej szkoły.

Głównym zadaniem projektowym był udział kadry w siedmiodniowym kursie zagranicznym na Malcie „ICT for Collaborative Project-Based Teaching and Learning”, organizowanym przez firmę Smart Solutions. W trakcie kursu nauczyciele poznali wiele aplikacji i programów ułatwiających przygotowanie lekcji i czyniących je bardziej atrakcyjnymi dla uczniów oraz nauczyli się z nich korzystać. Poszerzyli swoje kompetencje społeczne i językowe, poznali angielską terminologię specjalistyczną oraz rozwinęli swoją kreatywność.

W trakcie całego projektu jego uczestnicy poznali różnorodne aplikacje, strony internetowe i platformy, dzięki którym prowadzone przez nich lekcje stały się ciekawsze. Są wśród nich m.in. narzędzia służące:

- a) tworzeniu quizów i interakcji z uczniami: Kahoot, Answer Garden, Padlet;
- b) przygotowywaniu prezentacji i filmików: Prezi, Jelly Cam, Windows Movie Maker;
- c) nauczaniu programowania: Scratch i Scratch Jr, Code.org, Tynker;
- d) podejmowaniu współpracy międzynarodowej: eTwinning;
- e) budowaniu dokumentów: narzędzia Web 2.0;
- f) prowadzeniu blogów: wordpress.com.

FOT. HALINA KOKOT

Z certyfikatami i nowymi umiejętnościami

Poza doszkalaniem się w zakresie nowych technologii nauczyciele uczestniczący w „ENTER dla TIK”, pracując w grupach, tworzyli interdyscyplinarne projekty, których rezultatem były szkolne konkursy: „Matematyka w historii” i „Konkurs mitologiczny” oraz interdyscyplinarny powiatowy konkurs dla klas siódmych „Z biegiem Wisły”, w którym wykorzystano aplikacje informatyczne. Ruszyły także innowacyjne programy: „Śląskie podróże historyczne”, „Bawimy się i programujemy z Ruby” i „Europejskie wędrówki z Syriuszem”, wdrażane jako innowacje w latach 2016/2017 i 2017/2018. Szkoła wzbogaciła się o dodatkowy sprzęt: laptopy, tablety, monitory multimedialne, rzutniki i roboty edukacyjne.

Uczestnictwo w projekcie przekonało nauczycieli do regularnego korzystania z narzędzi i urządzeń w codziennej praktyce szkolnej, dzięki czemu zachęcili uczniów nie tylko do udziału w burzach mózgów, wyrażania swojej opinii i dzielenia się pomysłami, lecz także do angażowania się w szkolne projekty międzyprzedmiotowe i we współpracę z innymi szkołami europejskimi. Sami

nauczycieli zaś włączyli się w kolejny projekt w ramach programu Erasmus+: „The ICT road to STEM through TCC”. Opisują życie klasy i dokumentują swoje działania przez prowadzenie blogów i tworzenie filmików animowanych.

W czerwcu 2017 r. została przeprowadzona ankieta online wśród uczniów obu etapów edukacyjnych utworzona w Google Docs „Czy technologie informacyjno-komunikacyjne pomagają Ci w uczeniu się?”. Wszyscy ankietowani potwierdzili stosowanie nowoczesnych technologii w trakcie zajęć. Wzrosły aspiracje edukacyjne uczniów i ich rodzin, chętniej biorą oni udział w działaniach projektowych, są zmotywowani do podejmowania dodatkowego wysiłku i pracy pozalekcyjnej.

Aby projekt mógł dojść do skutku, należało zniwelować różnice między nauczycielami w zakresie posługiwania się technologiami informacyjno-komunikacyjnymi. Podczas szkoleń dostali do rąk narzędzia, których stosowanie zwiększyło zarówno ich motywację do pracy, jak i zaangażowanie uczniów. Dzięki „ENTER dla TIK” nauczyciele zaczęli się wzajemnie wspierać. Wzrosła także ich odpowiedzialność za ustalanie i osiągnięcie wspólnych celów oraz chęć do dalszej nauki i rozwoju.

Pomysł na sukces, czyli o potrzebie ciągłego uczenia się

URSZULA PONIATOWSKA
nauczycielka języka angielskiego
i przedmiotów zawodowych
w Centrum Kształcenia
Zawodowego i Ustawicznego nr 1
w Warszawie.

Nauczyciel dyplomowany
z dwudziestoletnim stażem pracy

KATARZYNA KOWALCZYK
nauczyciel mianowany w Centrum
Kształcenia Zawodowego
i Ustawicznego nr 1 w Warszawie.
Współautorka innowacji
„Florystyka w praktyce”.
Autorka i koordynatorka
projektów wspierających
zainteresowania i uzdolnienia
młodzieży, współfinansowanych
z programu Warszawskie
Inicjatywy Edukacyjne.
Koordynatorka projektów
unijnych realizowanych w CKZiU1
w latach 2016–2018

Tytuł projektu: „Pogłębienie umiejętności zawodowych przez praktykę w Niemczech i Hiszpanii”

Beneficjent: Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego nr 1 w Warszawie

Sektor: Kształcenie i szkolenia zawodowa

🗨️ **W 2017 r. nauczyciele Centrum Kształcenia Zawodowego i Ustawicznego nr 1 wyjechali na szkolenie typu *job shadowing* do Hiszpanii. Jak do tego doszło?**

Katarzyna Kowalczyk: Nasza placówka nie tylko wyposaża uczniów w wiedzę i umiejętności niezbędne do uzyskania kwalifikacji zawodowych, lecz także reaguje na zmiany rynku pracy oraz potrzeby lokalnego środowiska. Od wielu lat szkoła związana jest z branżą budowlaną – mamy w swojej ofercie takie specjalizacje jak: technik budownictwa, technik robót wykończeniowych, technik architektury krajobrazu. Branża dynamicznie się rozwija i coraz chętniej sięga się w niej po rozwiązania proekologiczne, postanowiliśmy więc uruchomić nowy kierunek kształcenia: technik urządzeń i systemów energii odnawialnej. Jesteśmy przekonani, że ten zawód ma przyszłość i nasi absolwenci bez problemu znajdą pracę. Mamy już trzy roczniki uczniów na tym kierunku, bo nabór rozpoczęliśmy już w drugim roku po wprowadzeniu tej profesji do klasyfikacji zawodów Ministerstwa Edukacji Narodowej. Dążyliśmy wówczas do tego, by zapewnić uczniom możliwie najlepiej wyszkoloną kadrę, zatrudniliśmy więc dwóch nauczycieli specjalizujących się w obszarze odnawialnych źródeł energii (OZE) oraz – w ramach projektu – umożliwiliśmy gronu pedagogicznemu zdobycie dodatkowych umiejętności i podpatrzenie praktycznych rozwiązań podczas wyjazdu szkoleniowego na Półwysep Iberyjski.

🗨️ **Czy wyjazd zainicjowali sami nauczyciele?**

Urszula Poniatowska: Inicjatywa leżała po stronie pani dyrektor. Ogromny wkład miała również Katarzyna, która wcześniej z powodzeniem zrealizowała wiele projektów finansowanych ze środków m.st. Warszawy. Były to co prawda projekty o wymiarze lokalnym, niemniej jednak zachęciły nas do wykonania kolejnego kroku – podjęcia działań zmierzających do umiędzynarodowienia naszej szkoły. Można zatem powiedzieć, że projekt był wspólnym pomysłem dyrekcji i nauczycieli.

K.K.: Wcześniej brakowało nam odwagi. W końcu stwierdziliśmy, że od czegoś trzeba zacząć. Pierwszy wyjazd łączył się oczywiście z dużymi obawami. Naszą inicjatywę traktowano z przymrużeniem oka. Gdy zaprezentowałyśmy rezultaty wyjazdu, chęć realizacji projektów znacznie wzrosła. Rada pedagogiczna bardzo pozytywnie

zareagowała na kolejne propozycje szkoleń. Zmieniło się także postrzeganie naszej szkoły na zewnątrz. Proszę zauważyć, że obecnie rynek edukacyjny jest tak skonstruowany, że o ucznia trzeba walczyć. Inwestowanie w kadre dowodzi, że mamy dobrze wyszkolonych nauczycieli, a to robi wrażenie zarówno na uczniach, jak i na ich rodzicach. Powiedziałabym nawet, że przede wszystkim na tych drugich.

🗨️ **Dlaczego właśnie Hiszpania?**

U.P.: Przy wyborze kraju przyjmującego kierowaliśmy się głównie udziałem OZE w produkcji energii i ogólnym podejściem jego władz do prowadzenia zielonej gospodarki. Chcieliśmy zobaczyć, jak branża OZE funkcjonuje w firmie działającej na rynku komercyjnym oraz jak wygląda sam rynek. Wybraliśmy Hiszpanię, bo odsetek energii elektrycznej pozyskanej ze źródeł odnawialnych jest tam bardzo wysoki – oscyluje w granicach 36–40 proc. To znacznie więcej niż w naszym kraju, gdzie instalacje do pozyskiwania energii odnawialnej stanowią jedynie uzupełnienie źródeł konwencjonalnych. W Hiszpanii jest odwrotnie. Tam buduje się instalacje, których celem jest samowystarczalność gospodarstw indywidualnych i zbiorowych.

🗨️ **Czy zatem szkolenie spełniło oczekiwania?**

U.P.: Tak, zdobyłam mnóstwo materiałów i prezentacji. Dużego wsparcia udzielił właściciel firmy organizującej kurs – nie bez powodu: sam był kiedyś nauczycielem techniki. Po powrocie do pracy dzięki zebranim informacjom opracowałam własny program nauczania języka angielskiego, obejmujący terminologię techniczną stosowaną w branży odnawialnych źródeł energii. Już wcześniej zauważyliśmy w szkole potrzebę wprowadzania nowych pojęć technicznych właściwych dla tej specjalizacji. Podstawa programowa dla techników energetyki odnawialnej zawiera moduł poświęcony językowi branżowemu, są to jednak terminy związane przede wszystkim z sektorem budowlanym.

🗨️ **Oprócz szkolenia kadry projekt obejmował również staże zagraniczne uczniów. Technicy architektury krajobrazu oraz technicy budownictwa wyjechali na czterotygodniowy staż do Lipska. Jakie obserwacje pojawiły się przy okazji realizacji tej części projektu?**

K.K.: Uczniowie różnie odnajdują się w nowych warunkach. Towarzyszą im stres, zmęczenie, czasami zniechęcenie i tęsknota za domem. Na pojawiające się problemy trzeba umiejętnie reagować: wejść w rolę psychologa i doradcy. Jako opiekun jednej z grup podczas stażu musiałam radzić sobie w trudnych sytuacjach. Nabyłam dzięki temu wiele miękkich umiejętności. Ponadto podczas takiego wyjazdu uczestnicy niesamowicie się integrują. Takiej relacji nie da się zbudować na gruncie zajęć szkolnych. W klasie mamy do czynienia z różnymi uczniami: dziećmi z trudnościami czy indywidualistami dystansującymi się od grupy. Zagraniczny staż sprzyja włączaniu tych jednostek do grupy rówieśniczej, pozwala odnaleźć wspólny język. Udział w mobilności wpływa na całe ich życie. Dotyczy to także nas, nauczycieli. Nasze zaangażowanie w realizację projektu, włożona energia i pasja w jeszcze większym stopniu przekładają się na naszą pracę z uczniami.

☛ **Czy po zakończeniu stażu młodzież inaczej postrzega swoją karierę zawodową? Czy zmieniło się ich nastawienie do nauki?**

K.K.: Wysyłając młodzież na staż, mieliśmy okazję pokazać im ludzi, którzy są w stanie realizować swoje pasje. Z radością korzystają ze swoich umiejętności, a przy tym bardzo dobrze radzą sobie finansowo. Uważam, że obserwacje i doświadczenia zdobyte podczas mobilności stają się ich motorem napędowym i motywują do dalszej wyężonej nauki.

☛ **Czy dzięki wspólnemu doświadczeniu za granicą nauczycielowi łatwiej jest dostrzec potrzeby uczniów?**

K.K.: Tak! Nie jest sztuką uczyć nastolatka czegoś, co uważa za zbędne lub bezużyteczne, w czym nie będzie widział żadnej korzyści. Dotyczy to zwłaszcza uczniów słabszych, o których można by sądzić, że nie przejawiają żadnych zainteresowań. Czasami takiej osobie trzeba po prostu wskazać drogę, powiedzieć: „Słuchaj, jesteś w tym dobry. Idź w tym kierunku!”. Jednak żeby móc to zrobić, trzeba najpierw otworzyć się na tego ucznia i na jego potrzeby. Poświęcając mu uwagę i rozmawiając z nim, jesteśmy w stanie wydobyć na powierzchnię to, co myśli, oraz dostosować zajęcia do jego indywidualnych potrzeb i oczekiwań. Weźmy przykład uczniów kształcących się na techników architektury krajobrazu. Ten kierunek często wybierają osoby, które chcą rozwijać zainteresowania w kierunkach przyrodniczych, np. będące miłośnikami botaniki. Jednocześnie do tych samych klas trafiają dzieci obdarzone talentem do rysowania, których w ogóle nie interesuje przyroda. Potrzeby uczniów są zatem różne, ale dzięki ich poznaniu możliwe do zaspokojenia nawet w obrębie jednego kierunku. Takim jest właśnie nasza architektura krajobrazu, bo obejmuje zarówno rozwijanie zdolności manualnych, artystycznych, np. malarsko-rysunkowych, jak i pasji przyrodniczej oraz gwarantuje wykształcenie techniczne. Cięży na nas ogromna odpowiedzialność – pokazanie młodemu człowiekowi, że obszar, w którym się kształci, ma wiele odston. Jeżeli uczeń nie odnajduje się w danym zagadnieniu, to może odnaleźć się w innym.

☛ **Czy w branży technicznej nie jest to jednak trudniejsze niż np. w humanistyce?**

K.K.: Jest. Proces kształcenia w szkole technicznej przebiega trudniej niż w liceum ogólnokształcącym. Tam uczeń ma 11 przedmiotów, u nas – 26 z rozszerzoną matematyką. To oznacza mnóstwo obowiązków i nauki. Aby więc zmotywować uczniów do pracy, pokazujemy im profity płynące z doskonalenia się w danej dziedzinie. Na lekcjach jednak mogłabym opowiadać godzinami o korzyściach płynących z nauki, a oni i tak by nie uwierzyli. Staż zagraniczny bardzo nam ułatwia to zadanie. Naoczna obserwacja i samodzielne wykonywanie zadań przez uczniów utwierdzają ich w przekonaniu, że warto się uczyć. Uważam, że ci, którzy wybrali szkołę kształcącą w zawodzie, dokonali dobrego wyboru. Na co dzień współpracujemy z warszawskimi uczelniami: ze Szkołą Główną Gospodarstwa Wiejskiego i z Wojskową Akademią Techniczną. Ich wykładowcy otwarcie mówią, że wolą pracować

z absolwentami techników niż liceów. Nasi uczniowie lepiej radzą sobie z matematyką i przedmiotami kierunkowymi.

🗨️ **A co skłania ich do wyboru danej specjalizacji?**

K.K.: Nie da się ukryć, że dla młodzieży bardzo istotny jest aspekt finansowy, czyli to, czy pracując w przyszłości w wybranym zawodzie, będą dobrze zarabiać. Staramy się przekonywać naszych uczniów, że każdy, kto nauczy się dobrze wykonywać swój zawód, nie będzie musiał się martwić o zatrudnienie i jego warunki.

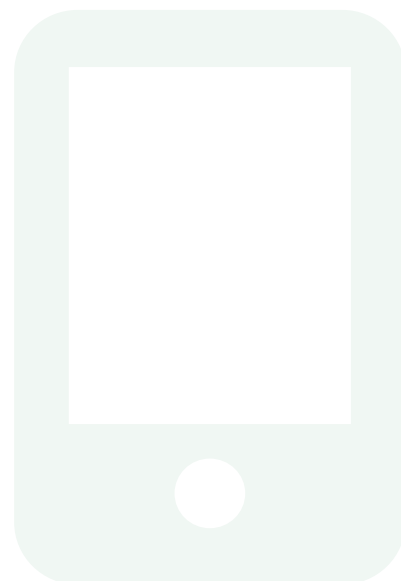
U.P.: Zauważyliśmy, że kwestie finansowe mają większe znaczenie w wypadku uczniów, których rodzice prowadzą firmy budowlane. Ci młodzi ludzie często pracują dorywczo w rodzinnych przedsiębiorstwach. W konsekwencji już na etapie szkoły mają bardzo sprecyzowane plany i wiedzą, co chcą robić. Uczniowie bez tego typu zaplecza zwykle dłużej poszukują właściwej dla siebie ścieżki. Interesują się różnymi rzeczami. Pytają oczywiście o finanse, ale później, gdy bliżej przyjrzą się aspektom zawodowym, kierują się raczej swoimi zainteresowaniami, oceniają, czy będą w stanie sprostać wymaganiom rynku dotyczącym wybranej profesji. Obserwując klasę trzecią kształcącą się na techników urządzeń i systemów energii odnawialnej, widzę, że uczniowie na tym etapie są już bardzo ściśle ukierunkowani. Biorą udział w konkursach, budują swoje modele wież wiatrowych. Jestem więc o nich spokojna – z pewnością znajdą swoje miejsce na rynku pracy.

🗨️ **Czy po pozytywnym doświadczeniu ze stażami zagranicznymi rozpoczęli państwo nowe projekty mobilności ponadnarodowej?**

K.K.: Jako instytucji edukacyjnej zależy nam na ciągłym rozwoju – mam na myśli zarówno szkołę, naszych podopiecznych, jak i nas, nauczycieli. Powodzenie pierwszego projektu ułatwiło nam rozpoczęcie kolejnego przedsięwzięcia. Realizujemy projekt w sektorze VET, tym razem dofinansowany z programu Erasmus+. Biorą w nim udział m.in. uczniowie nowo utworzonego kierunku.

U.P.: Równolegle wdramy projekt w ramach sektora Edukacja dorosłych, dofinansowany ze środków PO WER. Jego celem jest zwiększenie potencjału naszej kadry pracującej z osobami dorosłymi, które kształcą się w 128 Liceum dla Dorosłych oraz w Szkole Podstawowej dla Dorosłych nr 390. Ideą projektu jest realizacja zagranicznych szkoleń pod kątem poznania metod przeciwdziałania wykluczeniu edukacyjnemu. Duża część naszych słuchaczy rekrutuje się spośród osób, które pracują lub są młodocianymi rodzicami, i które oczekują od nas wsparcia w ponownym włączeniu do systemu edukacji. Nam z kolei zależy, aby ten powrót przebiegał sprawnie i skutecznie. Za nami na razie szkolenie w Finlandii z efektywnego mentoringu, czekają nas jeszcze kursy w Irlandii i Bułgarii oraz szkolenie kadry typu *job shadowing* w Hiszpanii.

Rozmawiał Arkadiusz Chabiera

Home

Home

2. **Współpraca instytucjonalna**

Współpraca oznacza sukces

Każdy projekt jest przedsięwzięciem wyjątkowym, stawiającym przed jego uczestnikami liczne wyzwania i zapewniającym im nowe doświadczenia. Dla wdrażającej go organizacji często jest niesamowitym impulsem do rozwoju. Umożliwia ewaluację własnej pracy i określenie miejsca w środowisku edukacyjnym. Wskazuje możliwości ekspansji i wzrostu, które wcześniej nie były brane pod uwagę. Nierzadko przyczynia się do zdefiniowania mocnych i słabych stron organizacji oraz do tworzenia scenariuszy przyszłych zmian. W niniejszym rozdziale pokazujemy przykłady projektów najlepiej ilustrujące te zależności.

Za realizację działań projektowych odpowiadają ludzie – koordynatorzy, nauczyciele, zespoły projektowe. Wdrożenie odbywa się jednak pod szyldem konkretnej instytucji i przy wykorzystaniu jej organizacyjnego potencjału. I to właśnie od jakości współpracy między zaangażowanymi stronami niejednokrotnie zależy sukces całej inicjatywy.

Znaczenie aspektów instytucjonalnych w projektach mobilności ponadnarodowej można rozpatrywać w czterech głównych wymiarach: wewnętrznym (rozumianym jako koordynacja prac kilku komórek tworzących strukturę danego podmiotu), współpracy z organem prowadzącym, współpracy z pracodawcami oraz kooperacji w ramach grupy partnerskiej.

Skuteczna synergia działań wewnętrznych jest szczególnie istotna w wypadku jednostek, których schemat organizacyjny jest bardzo złożony. Przed przystąpieniem do realizacji przedsięwzięcia konieczna jest weryfikacja dostępnych zasobów, przyjętych procedur i możliwości sieci pracowniczych oraz sprawdzenie, czy przepływ dokumentów i środków finansowych jest odpowiedni i odbywa się na czas. Jeśli ocena tych czynników jest pozytywna, organizacja jest przygotowana na czekające ją zadania, a uczestnicy projektu otrzymają należyte wsparcie.

Na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu stosuje się rozwiązania, które odznaczają się najwyższą efektywnością. Zarządzanie funduszami z Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój odbywa się wieloetapowo, z podziałem na określone jednostki. Studenci niepełnosprawni i znajdujący się w trudnej sytuacji materialnej mogą liczyć na pomoc właściwych zespołów oraz swoich wydziałów. Wyjazdy mają szansę dojść do skutku dzięki modelowej współpracy instytucjonalnej.

Ilustracją skuteczności jest także współpraca I Liceum Ogólnokształcącego im. Henryka Sienkiewicza z powiatem łańcuckim. Szkoły nie mają osobowości prawnej, dlatego planowanie i przebieg realizacji projektu w dużym stopniu zależy od relacji placówki z organem prowadzącym, a więc od jego przychylności i zdolności szybkiego przejścia przez wymogi formalnoadministracyjne. Taka współpraca przynosi obopólne korzyści: szkoła zyskuje wiedzę i kontakty międzynarodowe, organ

ŁUKASZ CHEREK
Fundacja Rozwoju Systemu
Edukacji, Zespół PO WER
Edukacja dorosłych

prowadzący może pochwalić się wysoką efektywnością w pozyskiwaniu funduszy ze źródeł zagranicznych i unowocześnianiem zarządzanych przez siebie placówek.

Budując sieć partnerstw z przedsiębiorcami, udanych wyborów dokonał Zespół Szkół w Połańcu. Przyjęty przez szkołę model zdobywania przez uczniów doświadczenia zawodowego obejmuje organizację staży zarówno w Polsce, jak i za granicą. Drugi etap odbywa się w ramach projektów finansowanych ze środków Erasmus + i Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój. Mobilności realizowane są w wybranych firmach zagranicznych, w których młodzież poznaje najnowocześniejsze rozwiązania z dziedziny energetyki oraz doskonali znajomość terminologii branżowej i języka obcego. Technikum nawiązało także bliską współpracę z rodzimą Grupą ENEA, która objęła szkołę patronatem i zapewniła uczniom cenne praktyki w polskich elektrowniach.

Ze względu na ponadnarodowy charakter projektów mobilności ważnym elementem prac planistycznych i późniejszego wdrażania przyjętych założeń jest wybór właściwego partnera zagranicznego – takiego, który podzieli się wiedzą i podpowie, jak doskonalić proces kształcenia, a tym samym uzupełni lukę w edukacji o treści, których nie można poznać w kraju macierzystym. Przykładem dbałości o ten aspekt projektu jest inicjatywa Miejskiej Biblioteki Publicznej w Żorach, która zdecydowała się na *job shadowing* w bibliotekach w Skandynawii, cieszących się w świecie najwyższym uznaniem. Zaobserwowane tam sposoby działania i postrzeganie miejsca biblioteki we współczesnym społeczeństwie stanowią prawdziwą inspirację do wprowadzenia podobnych rozwiązań w Polsce.

Analizując wpływ wyjazdów zagranicznych na uczestniczące w nich organizacje oraz osiągnięte w ich wyniku rezultaty, można stwierdzić, że mobilności są niezwykle efektywnym narzędziem rozwoju instytucjonalnego. Poznane metody i rozwiązania niosą ze sobą ogromny potencjał, którego wykorzystanie może zachodzić w pracy zarówno pojedynczych nauczycieli czy instruktorów, jak i całego podmiotu. Dzięki temu w wielu aspektach codziennej aktywności ludzi i organizacji następuje tak ważna wymiana wiedzy i doświadczeń. Pożytki ze sprawnej współpracy instytucjonalnej są zawsze obopólne. Rozwiązania podpatrzone u partnera przenosi się na własny grunt, usprawniając proces edukacji i czyniąc go bardziej otwartym, przyjaznym, nowoczesnym – jednym słowem: europejskim.

W sieci siła

Tytuł projektu: „Zagraniczna mobilność studentów niepełnosprawnych oraz znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej”

Beneficjent: Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu

Sektor: Szkolnictwo wyższe

Projekt wyróżniony nagrodą w konkursie EDUinspiracje 2017 w kategorii specjalnej: 60-lecie istnienia Europejskiego Funduszu Społecznego, 5-lecie realizacji projektów ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki i Wiedza Edukacja Rozwój (Zagraniczna mobilność studentów niepełnosprawnych oraz znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej)

Głównym założeniem naszego projektu było zapewnienie równych szans udziału w mobilności międzynarodowej studentom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej oraz studentom niepełnosprawnym. Wśród wyjeżdżających na studia za granicę w roku akademickim 2015/2016 prawie 17 proc. stanowiły osoby korzystające z dofinansowania programu PO WER, a uśredniona długość ich pobytu na uczelniach partnerskich wyniosła 4,7 miesiąca. W ramach programu były realizowane wyjazdy semestralne i roczne, z czego prawie 64 proc. rozpoczęło się już w semestrze zimowym.

Sprawne wdrażanie projektu w ramach PO WER było możliwe dzięki wieloaspektowej i silnej współpracy jednostek organizacyjnych Uniwersytetu Mikołaja Kopernika. Podstawową sieć tworzyli, koordynujący wyjazdy, pracownicy działów współpracy międzynarodowej w kampusach toruńskim i bydgoskim wraz z koordynatorem uczelnianym oraz pracownicy dziekanatów i **pełnomocnicy ds. mobilności (koordynatorzy kierunkowi)**. Biuro Rektora wsparło studentów w procedurze uzyskiwania zgody prorektora na wyjazd. Całościowy nadzór nad realizacją projektu sprawował Prorektor ds. Współpracy z Zagranicą i Otoczeniem Gospodarczym. Za wypłatę stypendiów był odpowiedzialny Dział Finansowy, który współtworzył także raporty i rozliczenia kosztów.

Uczelnia zadbała również o komfort i poczucie bezpieczeństwa uczestników wyjazdów. W sytuacjach kryzysowych i konfliktowych studenci mogli korzystać ze wsparcia psycholog, współpracującej od wielu lat z Działem Współpracy Międzynarodowej i doskonale znającej realia wymiany międzynarodowej, jak również z mediacji prowadzonych przez rzecznika akademickiego. Uczelniane Centrum

MARTA WIŚNIEWSKA

koordynatorka programu

Erasmus+ na Uniwersytecie

Mikołaja Kopernika w Toruniu.

Koordynatorka projektów

mobilności ponadnarodowej

realizowanych w ramach

PO WER oraz Erasmus+,

szczególnie wymian pracowników

i osób niepełnosprawnych. Pełni

funkcję koordynatorki finansowej

projektów typu Partnerstwo

Strategiczne Erasmus+

Pełnomocnicy ds. mobilności (koordynatorzy kierunkowi)

– nauczyciele akademicki odpowiedzialni na poszczególnych wydziałach lub kierunkach studiów za koordynowanie mobilności międzynarodowej studentów oraz pracowników, szczególnie w ramach programu Erasmus+. Zadania te obejmują m.in: kształtowanie partnerstwa międzynarodowego jednostek, przeprowadzanie rekrutacji na wyjazdy studentów i pracowników, zatwierdzanie programów pobytu, monitoring akademicki mobilności wyjazdowych i przyjazdowych.

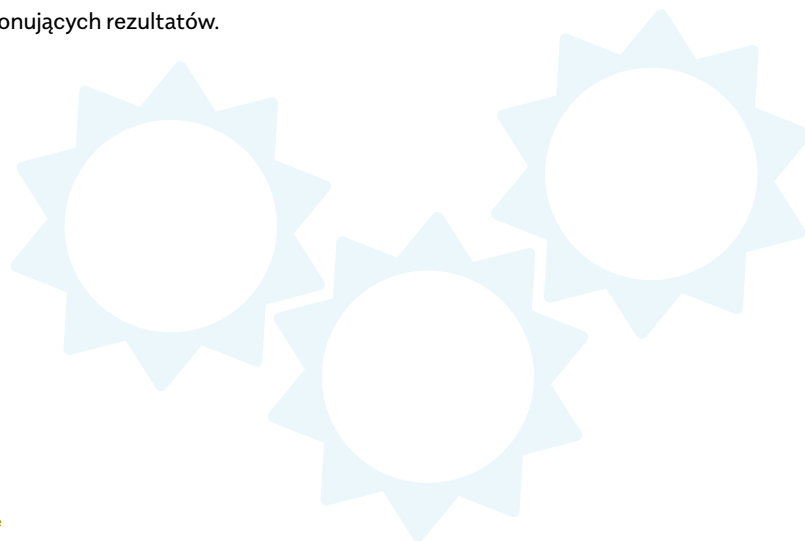
Zespół ds. Studentów Niepełnosprawnych – celem Zespołu jest dążenie do likwidacji wszelkich barier uniemożliwiających osobom niepełnosprawnym udział w życiu społeczności akademickiej oraz organizowanie pomocy studentom niepełnosprawnym i chorującym przewlekle w zakresie codziennego funkcjonowania i studiowania na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika.

Informatyczne zapewniało wsparcie techniczne w zarządzaniu mobilnościami za pośrednictwem systemu USOS i prowadzeniu strony internetowej Działu Współpracy Międzynarodowej oraz w przygotowywaniu formularzy online usprawniających obsługę wyjazdów.

Podczas przygotowywania projektów mobilności ponadnarodowej największym wyzwaniem okazało się zachęcenie osób niepełnosprawnych do wzięcia w nich udziału. Nie bez znaczenia była tu praca **Zespołu ds. Studentów Niepełnosprawnych**, którego członkowie odpowiadali na wszystkie pytania dotyczące wyjazdów i przekonywali, że niepełnosprawność nie musi być barierą w studiowaniu za granicą. Szczęólnego zaangażowania uniwersytetu wymagało również przygotowanie wniosku o przyznanie dodatkowych środków na pokrycie wydatków wynikających z niepełnosprawności. Opracowanie dokumentu odbywało się w ścisłej współpracy studenta, Działu Współpracy Międzynarodowej, Działu Finansowego i kierownika Zespołu ds. Osób Niepełnosprawnych, a w uzasadnionych sytuacjach – także w porozumieniu z uczelnią zagraniczną.

Przystępując do projektu, Uniwersytet Mikołaja Kopernika chciał dotrzeć z informacją o możliwości dofinansowania z Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój do wszystkich osób zainteresowanych studiami na zagranicznych uczelniach. Działaniom uniwersytetu przyświecała również zasada rozwiązywania problemów jak najbardziej korzystnego dla studenta. Takie podejście pracowników uczelni oraz sprawna i regularna komunikacja między stronami znalazły odzwierciedlenie w pochlebnych opiniach uczestników projektów. Z przeprowadzonych przez Dział Współpracy Międzynarodowej badań ankietowych wynika, że studenci objęci wsparciem w ramach programu PO WER bardzo pozytywnie ocenili współpracę z tym działem (średnia ocena wyniosła 5,5 w sześciostopniowej skali, 56 proc. ankietowanych wybrało ocenę celującą) oraz pełnomocnikami i koordynatorami kierunkowymi (średnia ocena: 5,1). Analogicznie studenci podsumowali wsparcie ze strony pracowników dziekanatów (średnia ocena: 5,0).

Tak wysokie oceny są najlepszym potwierdzeniem właściwego skoordynowania prac wszystkich zaangażowanych jednostek Uniwersytetu Mikołaja Kopernika i jednocześnie jednym z najważniejszych mierników sukcesu projektu. Priorytetem uczelni w realizacji kolejnych inicjatyw jest osiągnięcie równie satysfakcjonujących rezultatów.

Szansa na obustronne korzyści

Tytuł projektu: „Tworzymy europejską szkołę w małym miasteczku”

Beneficjent: I Liceum Ogólnokształcące im. Henryka Sienkiewicza w Łańcucie

Sektor: Edukacja szkolna

Projekt wyróżniony nagrodą w konkursie EDUinspiracje 2017 w kategorii specjalnej: 60-lecie istnienia Europejskiego Funduszu Społecznego, 5-lecie realizacji projektów ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki i Wiedza Edukacja Rozwój (Mobilność kadry edukacji szkolnej)

Łańcut jest miasteczkiem powiatowym w województwie podkarpackim, mającym wspaniałą historię i znakomite zabytki. Nasza szkoła, I Liceum Ogólnokształcące im. Henryka Sienkiewicza, jest placówką ze studwunastoletnią tradycją, niezwykle zasłużoną, szczyjącą się wspaniałymi wychowankami i wieloma sukcesami. Bliskość Rzeszowa powoduje jednak, że szkoły w mieście wojewódzkim stanowią dla edukacji na poziomie średnim powiatu łańcuckiego bardzo dużą konkurencję. To właśnie wywołało potrzebę zmian. Za cel postawiliśmy sobie udoskonalenie naszego procesu kształcenia – chcieliśmy uczyć skutecznie, a jednocześnie nowocześnie i ciekawie. Pragniemy inspirować uczniów do nauki, wspierać ich zdolności i talenty przy zastosowaniu najnowszych metod i technik nauczania. Zależało nam również na wyzbyciu się kompleksów prowincji i podjęciu rywalizacji o najlepszych absolwentów gimnazjów z innymi instytucjami edukacyjnymi w regionie.

Jako nauczyciele doskonale zdajemy sobie sprawę z tego, że wiedza jest kluczem otwierającym wiele drzwi. Na tej bazie w naszej szkole powstał projekt, który zatytułowaliśmy „Europejska szkoła w małym miasteczku”. Wzięło w nim udział 15 nauczycieli: języków obcych, geografii, przedsiębiorczości, biologii, języka polskiego, matematyki, wychowania fizycznego oraz nauczyciel bibliotekarz. Część z nich pogłębiała wybrane obszary kompetencji, uczyła się najnowszych, kreatywnych technik dydaktycznych, poznała możliwości, jakie niosą ze sobą tak popularne teraz technologie informacyjno-komunikacyjne. Inni doskonalili znajomość języka angielskiego czy języka niemieckiego. Wyjazd w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój umożliwił nam wymianę doświadczeń w zakresie zarządzania instytucją oświatową oraz zapoznanie się z celami, zadaniami i wartościami wynikającymi z europejskich tendencji edukacyjnych. Do kraju wróciliśmy o wiele bogatsi – nie tylko o nowe znajomości, informacje, umiejętności i zasoby językowe, ale także o pomysły na wprowadzenie innowacji i o sposoby

WŁADYSŁAWA

KLUZ-CHŁANDA

nauczycielka języka polskiego i języka rosyjskiego w I Liceum Ogólnokształcącym im. Henryka Sienkiewicza w Łańcucie. Współautorka projektów dofinansowanych z Funduszy Europejskich. Autorka monografii o I LO i publikacji dotyczących szeroko rozumianej kultury rodzinnego miasta. Propagatorka twórczości patrona szkoły

uatrakcyjnienia zajęć. Wiele z nich udało się wdrożyć od razu po powrocie do kraju, np. kurs ekonomii praktycznej w języku angielskim. Rozszerzyliśmy także ofertę zajęć pozalekcyjnych i kół zainteresowań, m.in. uruchomiliśmy zajęcia teatralne „Bajki świata”. Premiery spektakli bajkowych w językach rosyjskim, francuskim i migowym odbywają się na corocznym święcie JĘZYKOMANIAK to JA!

Realizacja projektu nie przebiegałaby jednak tak sprawnie, gdyby nie ściśła współpraca z organem prowadzącym naszą placówkę – powiatem łąncuckim. Stosunkowo często spotykamy się z opinią, że za sukces można już uznać sytuację, w której organ prowadzący „nie przeszkadza” szkole w planowaniu i we wdrażaniu swoich pomysłów. W naszym wypadku było zupełnie inaczej. Starostwo nie tylko nie utrudniało nam pracy, ale wręcz motywowało do podejmowania kolejnych działań.

Pierwszym krokiem we współpracy było napisanie i złożenie wniosku o dofinansowanie. Razem z koleżanką Martą Kaczmarczyk opracowałyśmy swoją wizję nowoczesnej edukacji i ubrałyśmy ją w ramy projektowe. Nasza pasja i zaangażowanie szybko udzieliły się pozostałym pedagogom. Ze strony organu prowadzącego program szkolenia kadry także spotkał się z dużą przychylnością. Otrzymanie zgody na podjęcie starań o grant było formalnością. Kolejnym pozytywnym akcentem była możliwość wyjazdu wszystkich nauczycieli, którzy wyrażą chęć włączenia się w tworzenie nowego modelu pracy szkoły. Było to dla nas ogromne ułatwienie, gdyż nie ograniczało skali mobilności. Równie istotne okazało się zapewnienie o finansowaniu wydatków do czasu ostatecznego rozliczenia projektu. Świadomość bezpieczeństwa finansowego pozwoliła nam skupić się na wykonywaniu zadań merytorycznych i planowaniu kolejnych etapów prac. Po zatwierdzeniu wniosku do realizacji pracownicy Wydziału Edukacji i Spraw Społecznych Starostwa Powiatowego w Łąncucie nadzorowali proces kompletowania i przetwarzania dokumentów, nieodzownych do podpisania umowy finansowej z Fundacją Rozwoju Systemu Edukacji.

Poza możliwością swobodnego decydowania o liczbie wyjazdów dostaliśmy także wolną rękę w ustalaniu terminów ich odbywania. Wiedzieliśmy, że większość organów prowadzących zezwalała dyrektorom szkół i nauczycielom na udział w kursach tylko w miesiącach wakacyjnych. My otrzymaliśmy niepowtarzalną szansę na dostosowanie miejsca i czasu do naszych potrzeb. Dzięki takiemu rozwiązaniu udało się nam maksymalnie wykorzystać potencjał zagranicznych szkoleń – *job shadowing* realizowaliśmy w czasie roku szkolnego, kiedy aktywność placówek oświatowych jest najwyższa. Większa elastyczność w doborze pory roku i planowanie podróży często poza sezonem urlopowym przełożyła się również na mniejszą wysokość poniesionych kosztów i racjonalne wykorzystanie budżetu.

Przez cały dwuletni okres realizacji projektu Starostwo Powiatowe w Łąncucie na bieżąco śledziło przebieg naszej aktywności. Monitorowało rozliczenia finansowe oraz koordynowało prace dyrekcji szkoły i księgowej tak, aby obieg dokumentów był prawidłowy i terminowy. Akceptowało zgłaszane innowacje pedagogiczne. W końcowej fazie projektu organ prowadzący wspólnie ze szkołą podjął działania mające na celu upowszechnienie osiągniętych rezultatów. Pracownicy starostwa prezentowali efekty działań naszych nauczycieli podczas Powiatowych Targów

Edukacyjnych i konkursów przeprowadzanych pod swoim patronatem oraz na naradach dyrektorów szkół powiatu i sesjach Rady Powiatu. Uczestnicy projektu byli delegowani na konferencje poświęcone programom Erasmus+ i Wiedza Edukacja Rozwój, np. organizowane przez Podkarpackie Centrum Doskonalenia Nauczycieli w Rzeszowie. Podczas spotkań, dni otwartych i warsztatów skierowanych do przedstawicieli szkół z całego województwa przedstawiano przebieg wyjazdów, ich rezultaty, materiały wówczas powstałe oraz zdobyte doświadczenia.

Nasza współpraca przyniosła wymierne korzyści obu stronom. Szerokie rozpropagowanie realizacji projektu wpłynęło na znaczną poprawę wyników rekrutacji nowych uczniów do szkoły w porównaniu z poprzednimi latami. Pozwoliło nam to stworzyć dodatkowe klasy, w tym oddziały z rozszerzonym nauczaniem języków obcych. Powiat łańcucki zyskał z kolei na prestiżu. W Rankingu Powiatów Polskich w 2015 r. zajął 29. miejsce w kategorii „Powiaty od 60 do 120 tysięcy mieszkańców”. Wyniki uzyskano na podstawie ilości pozyskanych środków pomocowych zewnętrznych (poza subwencjami centralnymi), które w danym roku dzieli się na liczbę mieszkańców w powiecie – środki zdobyte na projekt mobilności kadry naszego liceum zasiliły pulę organu prowadzącego, a to przełożyło się na osiągnięcie przez powiat łańcucki wysokiej pozycji.

W sektorze edukacji szkolnej realizacja każdego projektu wiąże się z wieloma zarówno obawami, jak i oczekiwaniami. Dokonując oceny naszego przedsięwzięcia, widzimy, że udana współpraca z władzami powiatu jest bardzo ważnym czynnikiem skutecznego wdrożenia. Wsparcie otrzymane od Starostwa Powiatowego w Łąncucie pozwoliło nam sprostać zadaniu i wyjść poza etap planowania. Pozytywna ocena i uznanie dla naszych działań wzmocniły wiarę w nasze możliwości oraz w to, że nawet w małej miejscowości można przybliżyć się do europejskich wartości i podejmować wyzwania uczenia się przez całe życie.

Energia do współpracy

**ZBIGNIEW BRZESKI,
GRZEGORZ WÓJCIKOWSKI**
nauczyciele dyplomowani
technikum w Zespole Szkół
im. Oddziału Partyzanckiego
AK „Jędrusie” w Połańcu.
Współautorzy innowacji
w kształceniu zawodowym
w zawodach: technik energetyk,
technik urządzeń i systemów
energetyki odnawialnej
oraz technik budownictwa
w ramach Erasmus+ i Programu
Operacyjnego Wiedza Edukacja
Rozwój

Tytuł projektu: „Europejski staż – lepsza przyszłość zawodowa”

Beneficjent: Zespół Szkół im. Oddziału Partyzanckiego AK „Jędrusie” w Połańcu

Sektor: Kształcenie i szkolenia zawodowe

Z branżą energetyczną i elektryczną współpracujemy od początku działalności edukacyjnej. Nasi absolwenci od lat stanowią trzon kadry w wielu firmach i zakładach energetycznych w kraju. W ramach naszej oferty młodzież może kształcić się w kierunkach: technik energetyki, technik urządzeń i systemów energetyki odnawialnej, elektryk i elektronik.

Edukacja zawodowa na wysokim poziomie wymaga zaangażowania zarówno szkoły, jak i lokalnych przedsiębiorców, dlatego rozwijanie współpracy z pracodawcami od zawsze jest jednym z naszych priorytetów. Wykorzystujemy również możliwości, jakie dają fundusze i programy unijne, szczególnie Erasmus+ i PO WER. Dzięki nim budujemy potencjał naszej placówki oraz wspieramy rozwój nauczycieli i uczniów. Głównym celem realizowanych przez nas projektów jest umożliwienie tym drugim rozwinięcia kompetencji trudnych do zdobycia na lokalnym rynku pracy, takich jak umiejętność działania w grupie międzynarodowej czy znajomość nowoczesnych technologii i języka technicznego stosowanego w branży. Jednocześnie uświadamiamy naszym wychowankom konieczność ciągłego doskonalenia się przez zdobywanie nowych doświadczeń. Wiedza przekazywana podczas zajęć lekcyjnych ma kluczowe znaczenie, przygotowuje bowiem uczniów od strony teoretycznej do wykonywania zawodu. Udział w zagranicznej mobilności stanowi z kolei okazję do uzupełnienia tej wiedzy o praktyczne aspekty wybranego zawodu.

Przed przystąpieniem do projektu każdorazowo konsultujemy jego założenia z naszymi partnerami: Elektrownią Połaniec ENEA SA, Grupą Azoty, ElpoBud oraz Polprzem. Efektem tych ustaleń jest organizacja miesięcznego stażu, z czego pierwsze dwa tygodnie – finansowane z programów Erasmus+ lub PO WER – są realizowane w zagranicznym przedsiębiorstwie. Drugi etap odbywa się u lokalnych pracodawców. Celem takiego rozwiązania jest skonfrontowanie efektów kształcenia osiągniętych podczas wyjazdu z doświadczeniem w pracy w polskich przedsiębiorstwach.

Wybór zagranicznych instytucji przyjmujących nie jest przypadkowy. Staże odbywają się w Portugalii i Wielkiej Brytanii, gdzie źródła odnawialnej energii są stosowane na szeroką skalę. Jest to szczególnie widoczne w wypadku pierwszego z tych krajów, ponieważ nasi uczniowie mają możliwość zapoznania się tam z najnowszymi technologiami z dziedziny elektrowni przepływowymi.

FOT. ZBIGNIEW BRZESKI

Połaniecki technik przy pracy

Uczestnicy wyjeżdżają przeważnie w kilkusobowych grupach. Na miejscu trafiają do różnych zakładów pracy z branży energetycznej. Odnalezienie się w nowej sytuacji to test umiejętności społecznych i samodzielności ucznia, tak ważnych w jego przyszłym życiu zawodowym. Podczas wyjazdów stażyści pracują wyłącznie w grupach obcojęzycznych, zapoznając się z wykorzystywanymi technologiami oraz dokumentacją techniczną sporządzoną w języku angielskim. Funkcjonowanie w takich warunkach jest wyzwaniem, pomaga jednak przełamać bariery związane z pracą w międzynarodowym środowisku. Ich źródłem jest zwykle niska ocena własnych kompetencji. Młode osoby wątpią w wartość posiadanej wiedzy, a na zagranicznych forach nie zabierają głosu tak często jak osoby z zagranicy, chociaż zwykle przewyższają ich znajomością tematu. Zadaniem nauczycieli jest zatem wyposażenie uczniów w umiejętność właściwej oceny swoich kompetencji.

Po powrocie uczestników do Polski obserwujemy, że dużo swobodniej komunikują się z zagranicznymi współpracownikami i wspólnie z nimi rozwiązują różnorodne problemy techniczne. Dzięki podziałowi stażu na dwa etapy nasi absolwenci mogą pochwalić się zarówno wyjątkowymi międzynarodowymi doświadczeniami, jak i praktyką w nowoczesnej polskiej elektrowni. Jest to bez wątpienia ich atut, ponieważ polscy przedsiębiorcy coraz częściej zawierają kontrakty

i wykonują prace za granicą, a co za tym idzie – chętnie rekrutują pracowników z międzynarodowym doświadczeniem.

W procesie zdobywania praktyki zawodowej ważnym elementem jest całościowa ewaluacja działań. W wypadku prowadzonych przez nas staży są jej poddane wszystkie strony zaangażowane w kształcenie naszych uczniów: szkoła, partnerzy zagraniczni i lokalni pracodawcy. Przeprowadzenie badań umożliwia nam ocenę, czy wszystkie założone efekty uczenia się zostały osiągnięte oraz wyciągnięcie wniosków dotyczących potrzeb uczniów, które zostały zaspokojone w toku zagranicznej mobilności. Współpraca z instytucjami zagranicznymi w ramach programów Erasmus+ i PO WER wpłynęła także na sytuację szkoły. Nasze technikum, pierwsze spośród 14 placówek w kraju, zostało objęte patronatem Grupy ENEA, co ma na celu przygotowanie kadr pracujących na potrzeby szeroko rozumianej energetyki. Dla uczniów oznacza to możliwość odbywania praktyk w elektrowni, korzystanie z laboratoriów i całego potencjału placówki. W praktykach będzie brać udział młodzież z kierunków, na które jest największe zapotrzebowanie w spółkach Grupy ENEA. Planowane są szkolenia i warsztaty z fachowcami oraz wycieczki edukacyjne. Zostanie także uruchomiony program stypendialny dla najzdolniejszych uczniów, a w szkole będą doposażone pracownie dydaktyczne. Przewiduje się również modyfikowanie programów nauczania pod kątem potrzeb partnerskich zakładów energetycznych.

Jesteśmy przekonani, że współpraca z przedsiębiorcami daje gwarancję najwyższej jakości kształcenia, nastawionego na rozwój zawodowy ucznia i profesjonalne przygotowanie przyszłego pracownika, przy zastosowaniu najlepszych technologii i nowatorskich rozwiązań. Dlatego opracowaliśmy już kolejne innowacyjne projekty w ramach programów Erasmus+ i PO WER, których celem jest podnoszenie kompetencji zawodowych, społecznych i kluczowych uczniów.

Awangarda współczesnego bibliotekarstwa

Tytuł projektu: „Kurs na sukces w bibliotece”

Beneficjent: Miejska Biblioteka Publiczna w Żorach

Sektor: Edukacja dorosłych

Miejska Biblioteka Publiczna w Żorach to instytucja nastawiona na rozwój – wciąż ucząca się i ucząca innych. Chcąc sprostać oczekiwaniom współczesnego użytkownika, musimy wdrażać coraz nowsze rozwiązania programowe i organizacyjne. Związana z tym konieczność ciągłego poszerzania wiedzy i podnoszenia kompetencji pracowników biblioteki skłoniła nas do realizacji projektu „Kurs na sukces w bibliotece”. Inicjatywa ma dla nas szczególne znaczenie, ponieważ trwa rewitalizacja, przebudowa i rozbudowa dawnego młyna w Żorach, który będzie przekazany do naszej dyspozycji. To miejsce z ogromnym potencjałem i duże wyzwanie logistyczne, za którym musi iść wiele innowacyjnych rozwiązań i najwyższa jakość usług. Dlatego tak ważne są dla nas ciągłe doskonalenie się i rozwój osobisty. Chcemy się kształcić, dyskutować na temat kultury i dziedzictwa europejskiego, tworzyć i czerpać z europejskich wzorców edukacji pozaformalnej, aby własnym przykładem zachęcić społeczność do aktywności i kreatywnego myślenia.

Żeby maksymalnie wykorzystać możliwości, jakie daje udział w wyjazdach zagranicznych, należy wybrać odpowiednie instytucje partnerskie. Wszystkie organizacje przyjmujące zostały przez nas starannie wyselekcjonowane, a decyzja o nawiązaniu z nimi współpracy została podjęta świadomie i była poprzedzona dogłębną analizą naszych potrzeb.

Do realizacji naszego projektu wybraliśmy mobilności typu *job shadowing*, kursy języka angielskiego na Malcie oraz udział w dwóch międzynarodowych konferencjach dla bibliotekarzy Next Library® w Niemczech i w Danii. Wytypowanie szkoły językowej nie nastąpiło problemów, ponieważ liczba takich placówek na Malcie jest imponująca, a przy wyborze można kierować się opiniami słuchaczy dostępnymi na różnych stronach internetowych. Wśród partnerów, u których moglibyśmy przeprowadzić *job shadowing*, naszą szczególną uwagę zwróciła Skandynawia – tamtejsze biblioteki są uważane za najlepsze w Europie, a czytanie książek to wśród Skandynawów najczęstsza z form konsumpcji kultury. Poszukiwania konkretnych instytucji prowadziliśmy, opierając się na zasobach internetowych, na rekomendacjach zagranicznych bibliotek i instytucji krajowych, z którymi współpracujemy (np. Fundacji Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego), oraz na własnej wiedzy i doświadczeniu. Nie bez znaczenia była renoma branżowa pod uwagę instytucji. Ostateczny wybór padł

ALEKSANDRA

ZAWALSKA-HAWEL

dyrektor Miejskiej Biblioteki Publicznej w Żorach. Twórczyni, współtwórczyni i menedżerka projektów krajowych i międzynarodowych. Wyróżniona tytułem „Najbardziej Kreatywny Dyrektor Instytucji Kultury” i nagrodą indywidualną ufundowaną przez Narodowe Centrum Kultury. Uhonorowana nagrodą EDUinspirator 2016 w kategorii Edukacja dorosłych. Członkini założycielka Stowarzyszenia Menedżerowie Kultury i liderka Strefy Innowacji Społecznych (2014–2016). Współautorka książek, publikuje także w periodykach: „Poradnik Bibliotekarza”, „Bibliotekarz”, „Śląsk”, „EBIB” i na platformie EPALE

Awangarda współczesnego bibliotekarstwa – wspaniałe wielofunkcyjne przestrzenie o nowoczesnej architekturze, które łączą swoje zadania z tzw. przestrzenią usług miejskich. Posiadają szereg zasadniczo różnych, ale wzajemnie oddziałujących obszarów, takich jak strefy nauki, strefy cyfrowe i performatywne, opierające się na twórczo-innowacyjnych działaniach prowadzonych przez użytkowników. To miejsca, w których ludzie tworzą wspólną kulturę.

na biblioteki publiczne w Aarhus (Dania), w Espoo (Finlandia) oraz w Malmö (Szwecja). Każda z nich jest przykładem **awangardy współczesnego bibliotekarstwa**. Zostały zaprojektowane z naciskiem na tworzenie przestrzeni doświadczeń, która zachęca do pozostania w bibliotece i korzystania z innych niż wypożyczanie zbiorów form aktywności. Biblioteki te są na wskroś innowacyjne, oferują szeroki zakres usług, stosują ciekawe rozwiązania organizacyjne i zatrudniają pracowników o różnych specjalnościach. To miejsca wymarzone do odwiedzenia i obserwacji pracy. Ich profil odpowiada potrzebom projektu i są gwarancją zaspokojenia potrzeb edukacyjnych jego uczestników. Nawiązaliśmy więc kontakt mailowy i po krótkiej wymianie korespondencji oraz wstępnych uzgodnieniach dostaliśmy szansę uczenia się od najlepszych!

Jesteśmy przekonani, że dzięki projektowi nastąpi wzrost wiedzy naszego zespołu na temat funkcjonowania innowacyjnych bibliotek europejskich, kompetencji w zakresie stosowania nowych technologii w nowoczesnym marketingu i w edukacji pozaformalnej osób dorosłych, a także podniesienie poziomu umiejętności w obszarze tworzenia atrakcyjnej oferty i skutecznej promocji. Liczymy również na wymianę doświadczeń dotyczących zagadnień ważnych społecznie, takich jak praca z migrantami i osobami ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, równość płci oraz niedyskryminacja. Podczas wyjazdów ich uczestnicy rozwiną umiejętności językowe i nawiążą nowe kontakty zawodowe. Doświadczenia w środowisku wielonarodowościowym przyczynią się do nadania wymiaru europejskiego naszej organizacji oraz do upowszechniania otwartości na inne kultury. Wszystkie rezultaty projektu przełożą się na rozszerzenie oferty edukacji dorosłych i umiędzynarodowienie naszych działań.

FOT. ARCHIWUM BIBLIOTEKI W ŻORACH

Biblioteka główna w Esbjerg

FOT. ARCHIWUM BIBLIOTEKI W ŻORACH

Biblioteka Główna w Herning

Za nami pierwszy wyjazd podczas którego prowadziliśmy obserwację pracy w Dokk1 w Aarhus. To fascynująca, nowoczesna biblioteka skoncentrowana na integracji użytkowników, których tłumy przyciąga od rana do późnych godzin wieczornych. Dzięki zaprzyjaźnionemu duńskiemu architektowi odwiedziliśmy także biblioteki publiczne w Aabenraa, Billund, Esbjerg, Fredericia, Gram i Herning, które interesowały nas przede wszystkim ze względu na rozwiązania funkcjonalne. Niemal na bieżąco przesyłałaliśmy nasze spostrzeżenia i sugestie do architekta przygotowującego projekt aranżacji wnętrza dla nowej siedziby biblioteki w Żorach.

Biblioteka w Młynie. Projekt koncepcyjny – wizualizacja projektu wnętrza

Przed nami *job shadowing* w bibliotekach w Espoo i w Malmö oraz konferencja Next Library® w Aarhus. Mając w niedalekiej perspektywie nową odsłonę naszej placówki, chcemy zaimplementować wszystkie przydatne rozwiązania i nowatorskie metody pracy zaobserwowane podczas realizacji projektu. Pracujemy już nad nową, innowacyjną ofertą edukacyjną biblioteki. Usprawniamy procesy zarządcze, opierając się na podpatrzonych, sprawdzonych praktykach. Dzięki poprawie kompetencji językowych będziemy sprawniej rozwijać współpracę międzynarodową oraz komunikować się z zagranicznymi wolontariuszami pracującymi w naszej bibliotece i z obcokrajowcami, którzy ją odwiedzają.

Pracownicy są zachwyceni nowymi możliwościami rozwoju. Dzięki udziałowi w projekcie niektórzy z nich po raz pierwszy w życiu przekroczyli granice Polski lub lecieli samolotem! Mimo że projekt jeszcze trwa, już teraz można mówić o jego sukcesie. Uczestnicy są ogromnie zadowoleni z dotychczasowych działań i pełni entuzjazmu wobec przyszłych. Stali się bardziej otwarci i ciekawi nowych rozwiązań. Przedstawiają pomysły na kolejne inicjatywy. To pokazuje, jak wielką wartością są edukacja pozaformalna i aktywność społeczna na poziomie europejskim. Zdobytych dzięki nim nowych umiejętności oraz wzrostu akceptacji i zrozumienia dla różnorodności nie moglibyśmy wypracować samodzielnie na poziomie krajowym.

Home

3. Budowanie kapitału społecznego

Każdy człowiek jest ważny

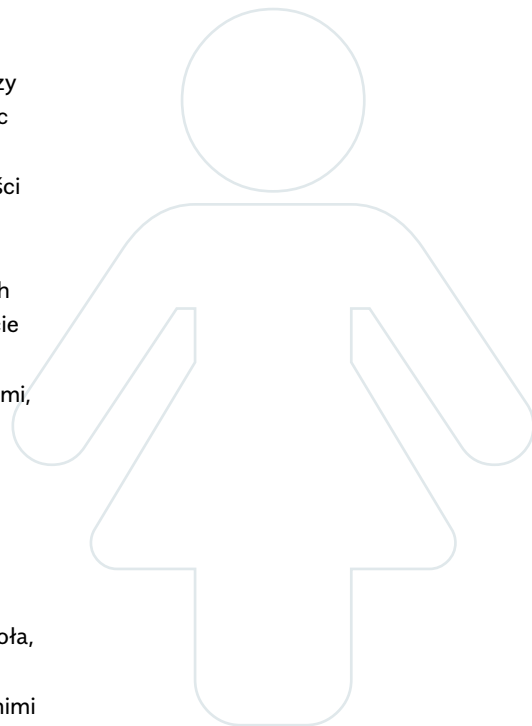
Edukacja ma charakter uniwersalny i dotyczy wszystkich aspektów życia, nie ma bowiem dziedziny, w której osiągnięcie czegoś nie wymagałoby posiadania odpowiednich informacji czy umiejętności. Człowiek funkcjonuje w różnych zbiorowościach, odnosi się to więc także do sfery społecznej. W tym wymiarze na instytucjach edukacyjnych spoczywa szczególna odpowiedzialność. To ich zadaniem jest wspieranie wszechstronnego rozwoju młodych ludzi oraz przygotowywanie ich do pełnienia w przyszłości rozmaitych funkcji społecznych. Proces edukacyjny powinien zatem obejmować zarówno przekazywanie wiedzy, ćwiczenie umiejętności, jak i kształtowanie postaw oraz doskonalenie kompetencji emocjonalno-społecznych. Równie istotne jest podejmowanie działań zorientowanych na włączanie społeczne – budowanie przestrzeni równości i integracji, w której każdy uczeń i student będzie miał dostęp do edukacji najwyższej jakości i poczucie, że jest ważny, bez względu na status materialny, pochodzenie, wyznanie czy możliwości fizyczne i intelektualne. Przestrzeni, w której będzie mógł wyrażać swoje potrzeby i osiągać wyznaczone cele.

Artykuły składające się na niniejszy rozdział to historie wyjątkowych ludzi – koordynatorów i nauczycieli, których codzienna praca dowodzi, że poświęcenie młodemu człowiekowi uwagi czy okazanie mu wsparcia przynosi spektakularne rezultaty. Ludzi, dla których dbałość o drugą osobę jest najwyższą wartością i którzy motywują swoich podopiecznych do działania na rzecz społeczeństwa, umacniając w nich tym samym świadomość, że są potrzebni i stanowią część większej całości. Są tu również historie samych uczniów i studentów, którzy mimo wielu przeciwności znajdują w sobie siłę i odwagę, aby spełniać marzenia. Których determinacja i wytrwałość skłaniają do rozmyślań nad własnymi postawami.

Dla Fundacji „Learn Co” punktem wyjścia prowadzenia projektów edukacyjnych była niekorzystna sytuacja młodzieży ze szkół zawodowych i z techników. W tekście zostały przybliżone sylwetki uczestników oraz problemy, z jakimi na co dzień przychodzi im się mierzyć. Autor wskazuje także, jak przebiega praca z tymi uczniami, czym jest dla nich udział w zagranicznym stażu oraz jaką przemianę przechodzą dzięki wyjazdom.

Publiczna Szkoła Podstawowa nr 1 z Oddziałami Integracyjnymi im. Ignacego Daszyńskiego w Radomiu jest przykładem na to, że z wyzwaniem wynikającymi z różnorodności można sobie radzić twórczo i innowacyjnie. Jej działania pokazują, że w procesie kształcenia jest miejsce dla każdego ucznia – jego indywidualnych potrzeb, zdolności, talentów, ale także ograniczeń. Potwierdzają również to, że szkoła, która jest otwarta, tolerancyjna i zaangażowana, rozwija taką postawę u swoich podopiecznych oraz wychowuje ich tak, by sprościli zadaniom, jakie stawia przed nimi współczesny świat.

JOANNA BAZYLAK
Fundacja Rozwoju Systemu
Edukacji, Zespół PO WER
Edukacja dorosłych

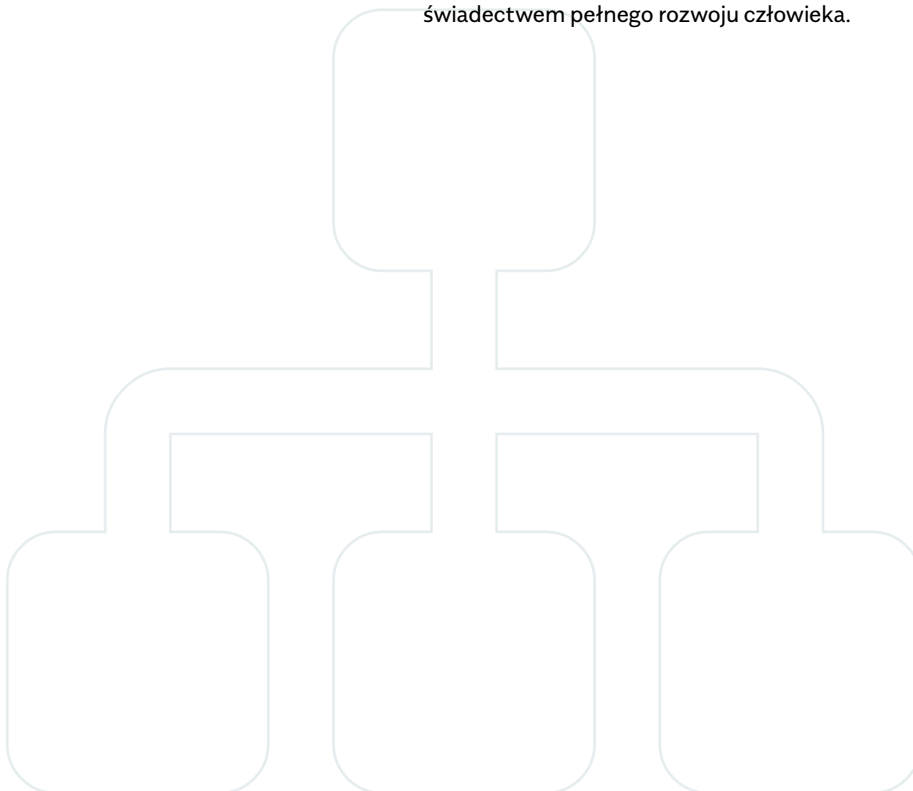

W Zespole Szkół Technicznych w Wodzisławiu Śląskim projektem mobilności ponadnarodowej, poza wzmacnianiem kompetencji zawodowych i komunikacyjnych, zawsze przyświeca jasno określony cel społeczny. Zarówno zakończone, jak i planowane inicjatywy dowodzą, że szkoła może stwarzać warunki realizacji działań służących dobru wspólnemu. Obrazują korzyści wynikające z czynnego udziału młodzieży w budowaniu przyjaznej przestrzeni publicznej oraz wspierania grup zagrożonych wykluczeniem.

W wypadku Uniwersytetu Jagiellońskiego urzeczywistnianie idei włączania społecznego i zasady równego dostępu do edukacji odbywa się przez rozbudowany system wsparcia i motywowania studentów. Podejmowane działania pomagają stworzyć środowisko, w którym osoby z niepełnosprawnością i w trudnej sytuacji materialnej mogą realizować swoje dążenia związane z rozwojem zawodowym, naukowym i osobistym. Sprzyjają również budowaniu atmosfery zrozumienia i akceptacji, wyznaczając tym samym lepsze standardy współżycia społecznego.

Doświadczenia beneficjentów i uczestników wyjazdów pokazują, że projekt to coś więcej niż osiągnięte wskaźniki i kwalifikacje potwierdzone certyfikatem. Jego wdrożenie niesie ze sobą zmiany w sferze postaw i zachowań, wiąże się z czynnikami „miękkimi”, takimi jak odważne i kreatywne podejście do pojawiających się wyzwań czy otwartość na nowatorskie rozwiązania. Może być skutecznym narzędziem budowania zaufania i współpracy z otoczeniem lokalnym. Co jednak najważniejsze, przyczynia się do rozwoju empatii i wrażliwości społecznej skierowanej na innych ludzi – cech przesądzających o jakości kontaktów międzyludzkich oraz będących świadectwem pełnego rozwoju człowieka.

Uciec z błędnego koła

Tytuł projektu: „Moja przyszłość to Europa – zagraniczne staże zawodowe”

Beneficjent: Fundacja „Learn Co”

Sektor: Kształcenie i szkolenia zawodowe

Fundacja „Learn Co” od 2012 r. specjalizuje się w projektach edukacyjnych dla młodzieży kształcącej się zawodowo, od 2018 r. pełni funkcję Regionalnego Punktu Informacyjnego programu Erasmus+. Celem jej działania jest tworzenie szans edukacyjnych i rozwojowych oraz zdobywanie przez młode osoby pozytywnych doświadczeń w procesie kształcenia zawodowego i wzmacnianie ich poczucia własnej wartości.

Schemat realizacji projektu

Przedsięwzięcia, które realizujemy, wyróżniają się na tle projektów szkolnych skalą i zasięgiem. Uczestnikami organizowanych przez nas wyjazdów mogą być uczniowie szkół zawodowych z terenu Dolnego Śląska. Zgodnie z przyjętym schematem w projekcie bierze udział dziesięć grup dziesięcioosobowych. Mogą je tworzyć uczniowie ze szkół, które nie realizują własnych projektów lub nie uwzględniają w nich młodzieży ze szkół zawodowych (branżowych). Udział w zagranicznym stażu jest decyzją ucznia, a nie kolejną obowiązkową aktywnością szkolną. Staje się przez to czymś wyjątkowym i pożądanym. Zakwalifikowanie się do udziału w stażu jest dla młodego człowieka często jednym z pierwszych pozytywnych doświadczeń związanych z nauką. Niesie przesłanie: „jesteś wartościowy”, „możesz więcej”.

Barier

Uczestnikami naszych projektów są osoby, które napotykać co dzień wiele barier, w wielu wypadkach występujących jednocześnie. Zazwyczaj jest to miejsce zamieszkania na terenie o wyższej stopie bezrobocia niż średnia w regionie. Dotyczy to często małych miast i wsi, w których oferta edukacyjna jest znikoma, a wybór szkoły jest ograniczony do placówek znajdujących się w najbliższej okolicy. Ich uczniom doskwierają również trudności komunikacyjne – nierzadko zwalnia się ich z ostatnich minut lekcji, by zdążyli na jedyny autobus do domu. Niefunkcjonująca komunikacja i brak pracy w rodzinnej miejscowości wywołują duże problemy finansowe. Zdarza się, że poszukujący pracy rezygnują ze starań jeszcze przed rozmową rekrutacyjną,

JAKUB TURAŃSKI

prezes Fundacji „Learn Co”.

Nominowany w konkursie

EDUinspirator 2015 i 2016

w kategorii Edukacja zawodowa

ponieważ muszą na nią dojechać do Wrocławia, a nie stać ich na bilet w obie strony, kosztujący kilkanaście złotych. Wielu jest w trudnej sytuacji rodzinnej. Z naszych obserwacji wynika, że średnio cztery osoby na dziesięć wychowują się w patchworkowej rodzinie, w której matka lub ojciec mieszkają z nowym partnerem. Brak pozytywnych przykładów z życia rodziny powoduje, że młodzi ludzie nie wiedzą, że można funkcjonować inaczej. Skutkuje to powielaniem schematów i dziedziczeniem problemów. Wpływa również negatywnie na postrzeganie siebie i poczucie własnej wartości. To błędne koło zachowań: „myślę o sobie jako o mniej wartościowym i tak się zachowuję, wskutek tego inni także zaczynają mnie tak postrzegać i traktować”. Młodzież określa to jednym słowem: „przegryw”.

Znaczenie etapu przygotowania

Staż zawodowy pozwala opuścić dotychczasowe środowisko i doświadczyć nowych aspektów świata. Praca z uczestnikiem wyjazdu zaczyna się już na etapie przygotowania – obejmującego części językową, kulturową i pedagogiczną – które zwykle odbywa się podczas trzech zjazdów. Przyjęty przez nas podział jest dostosowany do możliwości uczniów, którzy mieszkają w różnych miejscowościach i częstsze dojazdy byłyby dla nich bardzo uciążliwe lub – ze względu na konieczność zwalniania się ze szkoły, z praktyk czy pracy – wręcz niemożliwe. Program kursu przygotowawczego zakłada realizację obowiązkowych elementów wskazanych powyżej, uwzględnia jednak specyfikę grup. Każda jest bowiem inna, charakteryzuje się właściwym sobie potencjałem i tempem przyswajania informacji. Najbardziej zależy nam na tym, by na zagranicznym stażu wszyscy uczestnicy mogli funkcjonować samodzielnie i bez przeszkód, staramy się zatem dostosowywać tematykę szkoleń do ich indywidualnych potrzeb i oczekiwań.

Jednym z największych wyzwań dla nas jako organizatorów jest przełamanie w uczniach strachu przed wyjazdem. Jego główną przyczyną jest brak wiary we własne możliwości. Dla części osób przyjazd do Wrocławia jest pierwszą samodzielną podróżą do dużego miasta. Dlatego podczas przygotowania stawiamy na usamodzielnienie i pracę indywidualną. Stosujemy pozytywne wzmocnienia, chwalimy i podkreślamy każde prawidłowe działanie tak, by zbudować i podtrzymać poczucie, że uczestnik jest wartościową, mądrą i pełnoprawną jednostką. Podczas kursów często wykorzystujemy edukację rówieśniczą. Absolwenci staży opowiadają kolejnej grupie o swoich doświadczeniach. Uczniowie uzyskują odpowiedzi na pytania, co mają ze sobą zabrać, jak współpracować z innymi, czego mogą oczekiwać na miejscu, jak sobie poradzić z niewielką znajomością języka obcego. Daje to poczucie pewności nowym uczestnikom oraz przeświadczenie, że sobie poradzą.

Podczas szkoleń pomagają nam także osoby przebywające w Polsce na Europejskim Wolontariacie Społecznym (European Voluntary Service). Przedstawiają pobyt za granicą ze swojej perspektywy i zachęcają przyszłych stażystów do podjęcia próby komunikacji w języku obcym. Dodatkowo umożliwiliśmy uczestnikom komunikację przez media społecznościowe. Pozostajemy z nimi w stałym kontakcie,

na bieżąco odpowiadamy na wiadomości i pytania. Dzięki temu zbliżamy się do nich, budujemy więź i wzajemne zaufanie przed wyjazdem. Uświadamiamy, że mogą liczyć na nasze wsparcie i że w czasie tego wielkiego dla nich wydarzenia nie będą pozostawieni sami sobie.

Wpływ na uczestników

Wdrażane przez nas przedsięwzięcia wypełniają lukę, która powstaje na styku działań społeczności szkolnej oraz pracodawców oferujących przygotowanie zawodowe. Inicjatywy takie jak staże zagraniczne finansowane ze środków Erasmus+ i PO WER zapobiegają przedwczesnemu opuszczaniu przez młodzież systemu kształcenia oraz przeciwdziałają procesom wykluczenia społecznego. Jako realizatorzy projektów jesteśmy przekonani, że wyjazdy przyczyniają się do pozytywnej zmiany życia uczniów i ich rozwoju osobistego. Trafnie podsumowują to słowa jednego z uczestników, wypowiedziane podczas spotkania ewaluacyjnego: „Dałem radę!”. Biorąc udział w projekcie, stażysta w bezpieczny, kontrolowany sposób zapoznaje się z najnowszymi tendencjami w swojej branży oraz technikami obsługi klienta. Podnosi kompetencje komunikacyjne i znajomość języka obcego. Zdobywa wiedzę o normach, warunkach i zasadach pracy w Europie oraz praktyczne doświadczenie w zagranicznym przedsiębiorstwie. W konsekwencji jest na dogodniejszej pozycji przy ubieganiu się o zatrudnienie zarówno w Polsce, jak i na świecie.

Niezwykle istotnym aspektem stażu jest także informacja zwrotna, jaką uczeń uzyskuje bezpośrednio od mentora lub szefa zakładu, w którym zrealizował praktykę. Przychylna opinia pracodawcy motywuje do dalszej pracy i starań o jak najlepsze wyniki w nauce i – co za tym idzie – do ukończenia szkoły. Absolwenci wracają z wyjazdów z przekonaniem, że posiadają wartościowe umiejętności i mogą zaistnieć jako fachowcy poza granicami kraju. Za największy komplement uznają słowa zagranicznego pracodawcy: „Podszkol język, skończ szkołę i wracaj do mnie do pracy”.

„Sukces jest sumą małych wysiłków powtarzanych dzień po dniu” (Robert Collier)

ANETA KWALIŃSKA

koordynatorka projektu,
terapeutka pedagogiczna,
nauczycielka matematyki
i informatyki w Publicznej Szkole
Podstawowej nr 1 z Oddziałami
Integracyjnymi im. Ignacego
Daszyńskiego w Radomiu

Tytuł projektu: „Różnimy się po to, by wzajemnie się uzupełniać”

Beneficjent: Publiczna Szkoła Podstawowa nr 1 z Oddziałami Integracyjnymi im. Ignacego Daszyńskiego w Radomiu

Sektor: Edukacja szkolna

Projekt nominowany w konkursie EDUinspiracje 2017 w kategorii specjalnej: 60-lecie istnienia Europejskiego Funduszu Społecznego, 5-lecie realizacji projektów ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki i Wiedza Edukacja Rozwój (Mobilność kadry edukacji szkolnej)

Jako placówka z oddziałami integracyjnymi pracujemy na co dzień z różnymi uczniami: zarówno zdrowymi, w pełni sprawnymi, jak i posiadającymi specjalne potrzeby. Są to dzieci ze stwierdzonymi dysfunkcjami lub zaburzeniami, czasem niepełnosprawne. Część naszych wychowanków pochodzi z rodzin imigranckich. Nierzadko tę samą grupę tworzą osoby bardzo utalentowane, jak i te mające problem z nauką czy z funkcjonowaniem w szkole. Bez względu jednak na to, o jakiego ucznia chodzi, naszym priorytetem jest zapewnienie mu wsparcia i kształcenia najwyższej jakości, dostosowanego do jego potrzeb, umiejętności i talentów.

W naszej szkole edukację włączającą stosuje się od dawna. Poza klasami ogólnodostępnymi już od około dwóch dekad funkcjonują także klasy integracyjne. Obecnie mamy ponad 40 podopiecznych posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego. Praca z nimi daje nam ogromną radość i satysfakcję, niemniej jednak wymaga od nas wielkiej cierpliwości oraz zaangażowania i wiąże się z licznymi wyzwaniami. Są to sprawy organizacyjne, takie jak konieczność dostosowania sprzętów i pomieszczeń szkolnych czy zatrudnienia specjalistów (np. psychologów, logopedów i pedagogów specjalnych), oraz oddziaływania natury dydaktycznej, pedagogicznej i emocjonalnej. W wypadku dzieci z trudnościami liczy się bowiem podejście całościowe – indywidualizacja procesu edukacyjnego, dialog, stosowanie dodatkowych materiałów dydaktycznych, budowanie atmosfery bezpieczeństwa, życzliwości i zaufania. Od pedagoga wymaga się dużej elastyczności i otwartości. Musi on umieć rozpoznawać i wykorzystywać potencjał ucznia, wspierać jego umiejętności, by mógł pokonywać

swoje ograniczenia i stawać się bardziej samodzielny. Równie istotne jest udzielanie pomocy rodzicom, chociażby w zakresie organizowania opieki nad dzieckiem.

Poza stwarzaniem uczniom optymalnych warunków zdobywania wiedzy i umiejętności za cel stawiamy sobie również wprowadzanie ich w świat wartości oraz wzorców postępowania. Dokonuje się to przez naukę odpowiedzialności, empatii, zrozumienia i wrażliwości na drugiego człowieka. Dzieci uczą się tego zarówno w pracy zespołowej, jak i podczas udziału w przedsięwzięciach o charakterze filantropijnym. Działalność charytatywna ma w naszej szkole bogatą historię – od 2006 r. prężnie działa Klub Młodzieżowego Wolontariatu „Słoneczni”. Podczas tych 13 lat udało nam się przeprowadzić kilkadziesiąt kiermaszów i zbiórek. Włączamy się także w akcje ogólnopolskie, m.in. Góra Grosza, Szlachetna Paczka, Warto być dobrym. Jesteśmy partnerem wielu organizacji, np. Polskiej Akcji Humanitarnej, Fundacji „Pomóż i Ty” czy Towarzystwa „Nasz Dom”. Uczniowie nie tylko chętnie i z oddaniem angażują się w organizowane przez nas inicjatywy, lecz również sami zgłaszają się z pomysłami wsparcia wybranego przez siebie celu. Obserwujemy, że pomagając innym, stają się lepsi, że nadrzędną wartością jest dla nich „być”, a nie „mieć”.

Realizacja zadań szkoły i osiąganie opisanych celów wymaga od kadry ciągłego podnoszenia kompetencji. W 2014 r. gościliśmy nauczycieli z Turcji, którzy uczyli się na doświadczeniach naszej placówki. Powodzenie tej wizyty uwiarydociło, że międzynarodowa wymiana niesie za sobą wiele korzyści. Pozwala zetknąć się z odmiennymi poglądami i metodami nauczania, dobrymi praktykami w zakresie integracji uczniów czy sposobami zarządzania placówką oświatową. W ten sposób powstał pomysł organizacji własnego wyjazdu.

FOT. SHUTTERSTOCK

Projekt „Różnimy się po to, by wzajemnie się uzupełniać” pozwolił na urzeczywistnienie tego pragnienia. Za pośrednictwem naszego partnera zagranicznego – Intercultural Association Mobility Friends z Portugalii – udało się nawiązać kontakt z siedmioma portugalskimi szkołami i prześledzić proces

edukacyjny na wszystkich poziomach kształcenia, od przedszkola do szkoły średniej. W szkoleniach typu *job shadowing* uczestniczyło 12 pedagogów (nauczyciele informatyki, matematyki, języka polskiego i języka angielskiego, edukacji wczesnoszkolnej, wychowania fizycznego), specjaliści w dziedzinie integracji oraz liderzy zespołów samokształceniowych. Poznaliśmy nowe rozwiązania w zakresie dydaktyki, opieki i wychowania uczniów niepełnosprawnych, a także efektywnego administrowania. Mieliśmy okazję obserwować pracę z dziećmi, rozmawiać o wprowadzonych innowacjach edukacyjnych i o coraz bardziej powszechnym problemie kształcenia emigrantów. Dzięki codziennym kontaktom z portugalskimi mentorami rozwinęły się nasze kompetencje językowe i komunikacyjne.

FOT. SHUTTERSTOCK

Po powrocie do Polski na pozytywne efekty nie trzeba było długo czekać. Poszerzyliśmy ofertę zajęć pozalekcyjnych dla dzieci obcokrajowców – uruchomione zostały społeczne zajęcia dydaktyczno-wyrównawcze z kluczowych przedmiotów, takich jak język polski czy matematyka. Najmłodsze dzieci, które dopiero uczą się języka polskiego, mogą odrabiać prace domowe pod opieką wychowawców i pracowników świetlicy. Poszukując nowoczesnych, niekonwencjonalnych rozwiązań, nauczyciele wprowadzają kolejne innowacje pedagogiczne i programowe, m.in. z języka angielskiego, zajęć komputerowych i wychowania fizycznego.

Prowadzimy nieodpłatne zajęcia wyrównujące szanse edukacyjne oraz rozwijające uzdolnienia i zainteresowania uczniów. Opracowujemy nowe sposoby organizowania opieki nad dziećmi w czasie przerw między lekcjami. Doposażamy sale, uzupełniamy zaplecze dydaktyczne przez zakup nowych pomocy, zmodernizowaliśmy monitoring. Nadal inwestujemy w siebie – z własnej inicjatywy podejmujemy studia podyplomowe (dotyczy to aż dziewięciu osób), uczęszczamy na kursy doszkalające i warsztaty. Pedagodzy, którzy nie uczestniczyli w wyjeździe, dostrzegając rozwój placówki i pozytywną energię, deklarują pomoc przy opracowywaniu kolejnych wniosków i chęć uczestnictwa w zagranicznych szkoleniach. Po zamieszczeniu informacji o projekcie na stronie internetowej i platformie eTwinning otrzymaliśmy od innych placówek oświatowych liczne propozycje nawiązania współpracy i pytania dotyczące możliwości obserwacji naszej pracy.

Najwięcej zyskali jednak sami uczniowie i ich rodzice – nie tylko w formie dodatkowych lekcji, chociaż jest to niewątpliwie bardzo ważne. Widząc nasze oddanie i entuzjazm, dzieci są bardziej zmotywowane i ciekawe świata. Chętniej uczęszczają na zajęcia z języków obcych. Obserwujemy również, że nowe metody usprawniają procesy kształtowania wśród uczniów odpowiednich postaw – wrażliwości na potrzeby drugiego człowieka i tolerancji wobec różnorodności. Ze względu na profil naszej placówki zaszczepianie w wychowankach idei otwartości i zrozumienia ma bardzo duże znaczenie. Rodzice mają z kolei pewność, że ich pociechy znajdują się pod opieką wykwalifikowanej i profesjonalnej kadry. To poczucie bezpieczeństwa i komfortu jest ważne zwłaszcza dla opiekunów dzieci niepełnosprawnych oraz pochodzących z rodzin imigranckich, które wymagają szczególnej troski i uwagi. Do naszego harmonogramu na stałe zostały wpisane także lekcje otwarte, spotkania o charakterze szkoleniowym i ze specjalistami – podobne problemy wychowanków sprawiają, że dla rodziców jest to dodatkowy element wsparcia.

Rozwój naszych podopiecznych i słowa uznania ze strony rodziców potwierdzają, że każdą chwilę wykorzystujemy najlepiej jak potrafimy i że zrealizowany projekt przyniósł wymierne korzyści dla osobistego rozwoju nauczycieli, dla szkoły i procesu edukacji. Najlepszym podsumowaniem naszych starań są słowa Roberta Colliera: „Sukces jest sumą małych wysiłków powtarzanych dzień po dniu”.

Razem możemy więcej!

WALDEMAR OLSZEWSKI
nauczyciel przedmiotów
zawodowych informatycznych
w Zespole Szkół Technicznych
w Wodzisławiu Śląskim.
Koordynator projektów
mobilności ponadnarodowej
realizowanych w ramach PO WER
i Erasmus+. Opiekun grup
biorących udział w zagranicznych
stażach zawodowych

Tytuł projektu: „Pomagamy seniorom. Budowlańcy i informatycy Zespołu Szkół Technicznych na zagranicznych stażach zawodowych”

Beneficjent: Zespół Szkół Technicznych w Wodzisławiu Śląskim

Sektor: Kształcenie i szkolenia zawodowe

W Zespole Szkół Technicznych w Wodzisławiu Śląskim kształcimy młodzież na poziomie technikum i zasadniczej szkoły zawodowej. Jako nauczyciele i pedagodzy stawiamy sobie za cel wyposażanie naszych uczniów w wiedzę i umiejętności niezbędne do uzyskania kwalifikacji zawodowych oraz aktywnego funkcjonowania na rynku pracy. Wsłuchujemy się w oczekiwania lokalnych pracodawców i potrzeby odbiorców usług, dzięki czemu stale doskonalimy ofertę szkoły i metody kształcenia. W naszej pracy idziemy także o krok dalej. Od dawna obserwujemy bowiem, że samo posiadanie kwalifikacji do wykonywania danego zawodu nie wystarczy, aby mówić o pełnym rozwoju młodego człowieka. Od dzisiejszego absolwenta oczekuje się wysoko rozwiniętych umiejętności interpersonalnych – pracy zespołowej, uważnego słuchania, twórczego podejścia do nowych wyzwań, otwartości na zmiany, zdolności adaptacji i ciągłego samokształcenia. Mówiąc o pełnym przygotowaniu jednostki, należy mieć na uwadze nie tylko sferę techniczno-technologiczną, ale także świat norm, wartości oraz przekonań. Dlatego działania szkoły nie powinny się skupiać wyłącznie na sztywnej realizacji programu i wpajaniu wiadomości, lecz obejmować również kształtowanie postaw sprzyjających ogólnemu rozwojowi ucznia.

Uwzględniając wymagania współczesnego świata i współczesnych rynków, nie stawiamy jedynie na dobre wyniki w nauce. Chcemy, żeby absolwent umiał dostrzegać potrzeby innych i potrafił dzielić się swoją wiedzą. Aby to osiągnąć, nawiązujemy współpracę z szerokim gronem pracodawców, lecz również z wieloma instytucjami pomocowymi. Rokrocznie szukamy możliwości przełożenia wysokiego poziomu umiejętności naszych podopiecznych na korzyści, które z tego tytułu mogłyby odnieść społeczność lokalna, osoby potrzebujące pomocy czy zagrożone wykluczeniem społecznym. Otoczenie, w którym znajduje się szkoła, to region borykający się z wieloma problemami demograficznymi i gospodarczymi, m.in. z niskim stopniem przyrostu naturalnego, wzrostem odsetka osób starszych, bezrobociem i związaną z tym dużą migracją ludzi młodych. Znalezienie organizacji potrzebującej wsparcia nigdy nie stanowi problemu.

W 2016 r. do grona naszych partnerów dołączyło Śląskie Centrum Medyczne. Instytucja poszukiwała nowoczesnych, oryginalnych rozwiązań medycznych, zwłaszcza w zakresie opieki nad seniorami i osobami niepełnosprawnymi. Jako placówka specjalizująca się w nauczaniu zawodów z branży budowlanej oraz

informatycznej i teleinformatycznej mogliśmy perfekcyjnie odpowiedzieć na te potrzeby. Pomysłowość i zapał nauczycieli zaowocowały powstaniem projektu adaptacji jednego z pomieszczeń centrum na potrzeby gabinetu polisensorycznego. Plan obejmował prace budowlane, malarskie i wykończeniowe, zaprojektowanie nagłośnienia i oświetlenia, jak również opracowanie i wykonanie gier logicznych, ćwiczeń zręcznościowych oraz stanowisk do stymulowania funkcji mózgowych.

Organizacja zagranicznych staży zawodowych ma u nas stosunkowo bogatą historię. Projekty o tej tematyce wdrażamy już od 2012 r. Wiedząc, że stworzenie środowiska przyjaznego dla osób ze specjalnymi potrzebami wymaga wielopłaszczyznowych umiejętności, chcieliśmy umożliwić naszym uczniom poznanie tego typu rozwiązań w innych państwach. Realizacja projektu „Pomagamy seniorom. Budowlańcy i informatycy Zespołu Szkół Technicznych na zagranicznych stażach zawodowych”, dofinansowanego ze środków PO WER, nadała całej koncepcji ostateczny szlif. W ramach mobilności młodzież szkoliła się w realizacji przedsięwzięć podobnych do naszego. Uczestnicy mieli okazję zapoznać się z działaniem nowoczesnych drukarek 3D oraz zdobyć nowe doświadczenia, m.in. z zakresu aranżacji wnętrz, obsługi urządzeń pomiarowych, szpachlowania i prac wykończeniowych.

Po powrocie do kraju przystąpiliśmy do właściwych prac nad gabinetem. Wiedza i umiejętności zdobyte podczas wyjazdu pozwoliły uczniom przygotować projekt oraz przeprowadzić w budynku centrum prace remontowo-budowlane. W części dotyczącej wykończenia wykorzystano nowoczesne techniki gipsowe z użyciem materiałów przyjaznych alergikom i astmatykom. Informatycy byli odpowiedzialni za przygotowanie właściwego oprogramowania. Zbudowali nagłośnienie i opracowali zestaw ścieżek dźwiękowych inspirowanych odgłosami natury (część z nich nagrali osobiście). Jednym z rezultatów projektu było samodzielne zbudowanie przez uczniów czterech drukarek 3D – sprzęt stanowi obecnie wyposażenie szkoły. Dzięki nim na potrzeby terapii sensorycznej przygotowano układanki i gry logiczne.

Zaprezentowana inicjatywa nie jest pierwszym przedsięwzięciem o tak wyraźnie zaakcentowanym wymiarze społecznym realizowanym przez naszą szkołę. W poprzedniej edycji konkursu wniosków w ramach Akcji 1. w sektorze VET (2015) młodzież przygotowała aplikację internetową dla Powiatowego Urzędu Pracy w Wodzisławiu Śląskim. Narzędzie wspiera osoby bezrobotne w efektywnym poszukiwaniu pracy, szybszym dotarciu do informacji na temat potencjalnego pracodawcy oraz pomaga im w czasie wizyt w urzędzie. Nawiązaliśmy również współpracę z Polskim Związkiem Niewidomych. Jeśli otrzymamy dofinansowanie na organizację kolejnych zagranicznych staży, „pokażemy” niewidomym zabytki ziemi wodzisławskiej w formie miniatur wyprodukowanych na drukarkach 3D.

Korzyści zakończonych projektów są wielowymiarowe. Dla uczniów staż za granicą jest olbrzymią szansą na podniesienie kompetencji zawodowych i językowych. Z wyjazdu niejednokrotnie wracają z propozycjami pracy. Przez kontakt z inną kulturą kształtuje się w nich postawa tolerancji i otwartości. Realizacja inicjatyw społecznych będących następstwem staży pozwala im pogłębiać empatię, wrażliwość i uważność na drugiego człowieka. Stanowi jednocześnie niepowtarzalną okazję do zaprezentowania nabytych umiejętności wykonawcom usług, zwiększając tym samym ich szanse na zatrudnienie w regionie. Lokalna społeczność otrzymuje zaś narzędzia dostosowane do potrzeb osób zagrożonych wykluczeniem, co pozwala minimalizować negatywne zjawiska społeczne. Profity uzyskuje również sama szkoła. Zainteresowanie naszą ofertą jest ogromne, co przekłada się na coroczny nabór uczniów do klas pierwszych. Spośród kandydatów wybierani są tylko ci z najlepszymi ocenami. W rankingu „Rzeczpospolitej” na najlepsze technikum od siedmiu lat zajmujemy czołowe miejsca w kraju. Możemy się poszczycić certyfikatem „Złota Szkoła” nadawanym przez „Perspektywy”.

Wierzymy, że obrany przez nas kierunek jest słuszny. Dzięki współpracy z instytucjami o charakterze społecznym potwierdzamy, że profesjonalizm może znaleźć ujście także w działaniach dla dobra innych. Nasze dotychczasowe dokonania stanowią najlepszy dowód na to, że przyjęty przez szkołę model kształcenia jest doskonałym przepisem na sukces z zagranicznymi stażami zawodowymi w tle.

Uniwersytet wspierający

Beneficjent: Uniwersytet Jagielloński w Krakowie

Sektor: Szkolnictwo wyższe

Edukacja to nie tylko przekazywanie wiedzy i rozwijanie określonych umiejętności. To proces o dużo większym znaczeniu. W myśl prawa do nauki, jednego z fundamentalnych praw człowieka, każda osoba powinna mieć – na równi z innymi – zapewnione warunki pełnego udziału w procesie kształcenia. Powszechny dostęp do edukacji sprzyja integracji społecznej i niweluje negatywne zjawiska, takie jak dyskryminacja czy segregacja. Dla Uniwersytetu Jagiellońskiego propagowanie zasad tolerancji, uczciwości i godności, realizacja idei włączania społecznego oraz dostosowywanie oferty edukacyjnej do potrzeb różnych grup studentów jest jednym z kluczowych elementów w zapewnianiu nauczania na najwyższym poziomie. Cała koncepcja kształcenia oraz organizacja studiów jest tutaj ukierunkowana na motywowanie młodych ludzi do aktywności i tworzenie odpowiednich warunków ich wszechstronnego rozwoju.

Wsparcie studentów Uniwersytetu Jagiellońskiego w procesie uczenia się jest stałe i całościowe oraz przyjmuje zróżnicowane formy pomocy merytorycznej, organizacyjnej i materialnej.

Uczelnia stosuje rozbudowany system opieki socjalnej. Studenci mogą się ubiegać o stypendia przeznaczone dla osób w trudnej sytuacji materialnej i osób niepełnosprawnych, zapomogi oraz świadczenia przyznawane za wyróżniające osiągnięcia naukowe, artystyczne i sportowe (Stypendium Rektora oraz Stypendium Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego).

Wiele uwagi poświęca się również sytuacjom wymagającym indywidualnego podejścia w związku z pojawieniem się określonych problemów czy wynikającym ze specjalnych potrzeb. W 2019 r. powołano Studencki Ośrodek Wsparcia i Adaptacji „SOWA”, który we współpracy ze Szpitalem Uniwersyteckim w Krakowie oferuje studentom i doktorantom Uniwersytetu Jagiellońskiego pomoc w kryzysach psychicznych.

W systemie opieki nad studentami szczególne miejsce zajmują rozwiązania skierowane do osób niepełnosprawnych. Uniwersytet Jagielloński był jedną z pierwszych uczelni wyższych w Polsce, w których zainicjowano projekty mające na celu wyrównywanie szans studentów z niepełnosprawnościami i zapewnianie im równoprawnego udziału w społeczności akademickiej. W 1999 r. został powołany Pełnomocnik Rektora Uniwersytetu Jagiellońskiego ds. Osób Niepełnosprawnych. W 2007 r. utworzono Biuro ds. Osób Niepełnosprawnych, od sześciu lat funkcjonujące pod nazwą Dział ds. Osób Niepełnosprawnych Uniwersytetu Jagiellońskiego. W 2015 r.

MONIKA RZĄCA

uczelniany koordynator
programu Erasmus+ na

Uniwersytecie Jagiellońskim.

Związana z programem od ponad
dekady

MAŁGORZATA WOŹNIAK

koordynatorka programu

Erasmus+ Praktyki na

Uniwersytecie Jagiellońskim

od 2018 r.

dział został przeniesiony do nowej siedziby – nowoczesnego centrum wsparcia edukacyjnego, wyposażonego w specjalistyczne pracownie i sale szkoleniowe, technologie wspierające realizację procesu dydaktycznego (m.in. drukarkę brajlowską, komunikację wizualną dla osób niesłyszących, interaktywną tablicę do nauki języków obcych), jak również strefę *wellbeing* – przyjazną przestrzeń, w której student może poczekać na spotkanie z doradcą edukacyjnym czy skorzystać z komputera i podręcznej biblioteczki. Odpowiedzialne wsparcie to także dbałość o dostępność architektoniczną oraz racjonalną adaptację studiów – dopasowanie ich do indywidualnych potrzeb studenta, wynikających ze stanu jego zdrowia i z charakteru wybranego przez niego kursu. Ważne jest przy tym stosowanie zasady wspierania, a nie wyręczania, co przejawia się w zapewnianiu wszystkim równych praw przy jednoczesnym oczekiwaniu, że w równym stopniu będą wypełniać swoje obowiązki.

Wśród inicjatyw o charakterze włączającym szczególne miejsce zajmują projekty wspierające mobilności ponadnarodowe, realizowane ze środków programu PO WER, w którym Uniwersytet Jagielloński uczestniczy od 2014 r. Dzięki nim wielu studentom w trudnej sytuacji materialnej sfinansowano okresową naukę na zagranicznej uczelni lub umożliwiono praktykę w prywatnych przedsiębiorstwach. Uczestnikami niejednokrotnie były osoby z niepełnosprawnościami, które uzyskały dodatkową pomoc na pokrycie kosztów zakupu leków i specjalistycznego sprzętu, wizyt lekarskich oraz transportu dostosowanego do ich potrzeb.

FOT. ANNA WOJNAR

Budynek Działu ds. Osób Niepełnosprawnych

Doskonałym przykładem rozwoju naukowego i osobistego z wykorzystaniem środków z PO WER jest historia jednej z naszych studentek, której sfinansowano praktyki na Uniwersytecie Przyrodniczym w Wiedniu. Doskonaliła tam kompetencje potrzebne do pracy w laboratorium oraz konsultowała się z wysokiej klasy europejskimi naukowcami. Grupa, w skład której wchodziła, prowadziła badania

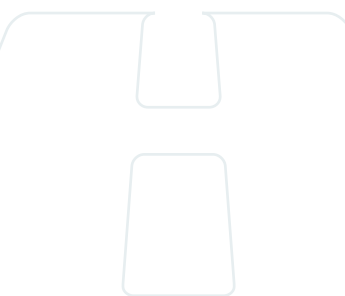
dotyczące biogeochemii składników odżywczych oraz śladowych ilości metali w ryzosferze.

Praca w laboratorium wymagała wcześniejszego przygotowania, za środki PO WER wykupiono więc studentce specjalne ubezpieczenie, a także leki i soczewki okulistyczne oraz opłacono dietę związaną z jej niepełnosprawnością. W trakcie praktyki robiła szybkie postępy w pracy laboratoryjnej, dzięki czemu mogła przedłużyć pobyt, a po jego zakończeniu dostała propozycję dalszej współpracy z grupą badawczą w Hiszpanii. Uczestniczka bardzo wysoko oceniła wyjazd i wskazała liczne korzyści z niego płynące, m.in. wykorzystanie w praktyce wiedzy zdobytej podczas studiów oraz rozwój kompetencji językowych i miękkich (praca w zespole międzynarodowym, większa świadomość i wrażliwość kulturowa). Dzięki temu doświadczeniu rozważyła kontynuację kariery naukowej na Uniwersytecie Jagiellońskim i rozpoczęcie studiów doktoranckich.

Podobnych historii jest więcej, a to bardzo nas cieszy. Program PO WER to realna pomoc – bez tego źródła finansowania wiele wyjazdów nie doszłoby do skutku z powodu wysokich kosztów utrzymania w krajach partnerskich. Zadowolenie uczestników i ich osiągnięcia motywują nas do szerokiego propagowania tego instrumentu wśród społeczności akademickiej.

Podjęcie działań włączających jest ważne nie tylko dla osób ze specjalnymi potrzebami, wpływa również na szersze otoczenie, wspiera bowiem postawy tolerancji i szacunku dla odmienności. Studenci wymagający indywidualnego podejścia powinni wiedzieć, na jaką pomoc mogą liczyć oraz gdzie mogą jej poszukiwać. Jeśli zaś chodzi o pozostałych, to rozumienie rozwiązań stosowanych przez uczelnię w sytuacjach niestandardowych przekłada się na budowanie atmosfery życzliwości, otwartości i wzajemnego zaufania. W szerszej perspektywie pozwala to formować świadomych i odpowiedzialnych obywateli, przygotowanych do współpracy z ludźmi niezależnie od ich pochodzenia, statusu społecznego czy niepełnosprawności.

Home

4. Unikatowe umiejętności

Porzucić stereotypy

Od 2014 r. FRSE dofinansowuje projekty z listy rezerwowej programu Erasmus+ w sektorze kształcenia i szkoleń zawodowych. Dzięki temu kolejni beneficjenci programu – korzystając z dofinansowania ze środków PO WER – mają szansę urzeczywistnić swoje pomysły. I robią to z powodzeniem, prowadząc i zgłaszając projekty zwłaszcza w kilku dominujących obszarach. Są to:

- hotelarstwo, gastronomia i catering;
- teleinformatyka;
- mechanika pojazdowa;
- budownictwo i budownictwo lądowe;
- elektronika i automatyzacja;
- fryzjerstwo i kosmetologia.

Czy to oznacza, że przedsięwzięcia w obrębie innych branż są z góry skazane na niepowodzenie? Corocznie w konkursie wniosków o przyznanie dofinansowania pojawiają się projekty, które wychodzą poza stereotypowe myślenie o kształceniu zawodowym. Choć ich odsetek w ogólnej liczbie zgłoszeń jest niewielki, to już sama ich obecność pokazuje, że można zaplanować i zrealizować przedsięwzięcie o nietypowej tematyce – dotyczące np. kształcenia artystycznego – i dzięki temu wyposażyć uczestników w umiejętności wyjątkowe na skalę europejską.

Interesującym przykładem projektu przełamującego stereotypy rządzące sektorem zawodowym jest wrocławska inicjatywa Zespołu Szkół Animatorów Kultury. Kształcąca w zakresie tańca, teatru i arteterapii pedagog z tej placówki uczestniczyła w stażu we włoskiej Toskanii. Oprócz tematyki projektu nietypowy był czas jego trwania. Nauczyciele edukacji zawodowej wyjeżdżają zazwyczaj na staże jednodniowe – w tym wypadku szkolenie trwało aż dwa miesiące. Było to tym bardziej wyjątkowe, że w ówczesnej edycji konkursu (2015) w kategorii wyjazdów zagranicznych odsetek kadry kształcenia i szkoleń zawodowych stanowił jedynie 4 proc. wszystkich przedsięwzięć. Udział w stażu zaowocował opracowaniem autorskiego cyklu zajęć warsztatowych nazwanych „wertykalnymi poziomami narracji”, które zostały na stałe włączone do programu nauczania. Równie ważnym rezultatem projektu był rozwój kariery zawodowej uczestniczki. Doświadczenia i wnioski ze stażu przedstawiła w ramach kwalifikacji na kolejny stopień awansu zawodowego, rozpoczęła także przygotowania do studiów doktoranckich. Dzięki kontaktom zawodowym nawiązanym w trakcie stażu podjęła międzynarodową współpracę, zyskując nowe szanse na rozwój osobisty i artystyczny.

Tradycyjnie uczestnikami projektów zagranicznych wyjazdów edukacyjnych mogą być uczący się lub kadra kształcenia i szkolenia zawodowego. Zasady programu dopuszczają jednak zaplanowanie przedsięwzięcia, w którym wezmą udział zarówno uczniowie, jak i ich nauczyciele. Na takie rozwiązanie zdecydowało się Katolickie

PATRYCJA MAKOWSKA

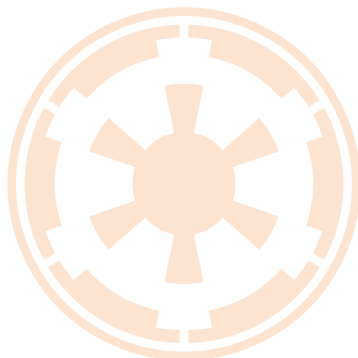
Fundacja Rozwoju Systemu

Edukacji, Zespół PO WER

Kształcenie i szkolenia zawodowe

Stowarzyszenie Oświatowe prowadzące Katolickie Liceum Plastyczne w Nowym Sączu. W projekcie „Warsztat u mistrzów” zaplanowano dwutygodniowe szkolenie dla uczniów i czterodniowe szkolenie dla nauczycieli przedmiotów artystycznych z tej szkoły. Zrealizowano je w pracowni ikonopisarskiej w Grecji. Połączenie dwóch typów działania w jednym projekcie – jak potwierdziło doświadczenie uczestników wyjazdu – może przynieść niezwykle efekty. Uczniowie, czerpiąc z wiedzy i umiejętności greckich mistrzów u kulturowego i profesjonalnego źródła, poznali proces tworzenia i opisu ikony, a także nauczyli się jej interpretacji. Nauczyciele zaś – w ramach *job shadowing* – pod opieką pracowników atelier podejmowali różne działania artystyczne, by w przyszłości wykorzystać je we własnej szkole.

Przywołane przykłady pokazują, że nie warto powielać utartych schematów czy łatwych rozwiązań. Zagraniczne wyjazdy mogą przyjąć różną formę i rozwijać różne umiejętności, także te niezwykle rzadkie – wszystko zależy od odwagi i determinacji osób zaangażowanych w ich realizację. Projekty o nietypowej tematyce, pozwalające zdobyć uczestnikom wyjątkowe kompetencje, mogą być nieocenionym źródłem inspiracji i rozwoju zarówno dla instytucji wysyłającej, jak i dla uczestnika.

W drodze do innowacji

Tytuł projektu: „Wsparcie rozwoju animatorów kultury jako podstawa wypracowywania nowych strategii i modeli pracy w zakresie kształcenia zawodowego o profilu artystycznym”

Beneficjent: Zespół Szkół Animatorów Kultury we Wrocławiu (dawniej Państwowe Pomaturalne Studium Kształcenia Animatorów Kultury i Bibliotekarzy we Wrocławiu)

Sektor: Kształcenie i szkolenia zawodowe

🗨️ Które rezultaty projektu okazały się najbardziej cenne dla szkoły i jej kadry?

Iga Załączna: Te będące wynikiem zrealizowania jednego z głównych zadań naszego projektu, czyli osiągnięcie kreatywności w nauczaniu o sztuce. Rozumiemy to jako stwarzanie odpowiednich warunków i stymulowanie kadry nauczającej przedmiotów artystycznych do ciągłego rozwoju intelektualnego i artystycznego. Oznacza to trwanie w nieustannym procesie samopoznania, otwartości, rozbudzania chęci poznania i zrozumienia nowych zjawisk, a także poszerzanie kompetencji zawodowych przez autentyczne i praktyczne uczestnictwo w życiu kulturalnym, wychodzącym poza granice miasta, regionu oraz kraju. Realizując projekt, potwierdziliśmy, że taka postawa nauczycieli jest konieczna, aby można było ulepszać i pogłębiać ofertę edukacyjną w obszarze sztuki. Dzięki przedsięwzięciu rozwinęli oni indywidualne umiejętności, głównie w zakresie technik prowadzenia zajęć z przedmiotów specjalistycznych (teatr, taniec, arteterapia) oraz innowacyjnych metod edukacji artystycznej.

Do naszej oferty wprowadziliśmy cykl zajęć warsztatowych nazwanych „wertikalnymi poziomami narracji”. To rodzaj praktyki choreograficznej (performatywnej) zakładającej użycie specyficznego języka, czyli odpowiednich technik ruchu, refleksji i myśli, by móc skonfrontować się z dyskursem krytycznym. Program warsztatów uwzględnia dyskurs intelektualny i narrację krytyczną, odwołującą się do rzeczywistości ekonomicznej, społecznej i kulturowej. Ten nowy element programu nauczania otwiera w naszym studium przestrzeń do dyskusji na temat kształcenia artystycznego w szerszej perspektywie.

🗨️ Jaką korzyść z projektu wynieśli uczniowie?

I.Z.: Dla osób uczących się korzystne okazało się poszerzenie oferty edukacyjnej o nowe elementy. Opracowaliśmy nowatorski program nauczania animacji teatralnej, przygotowujący do nowego zawodu animatora działań teatralnych. Postawiliśmy w nim na kształcenie umiejętności praktycznych, skutecznego wykorzystywania metod i technik teatralnych, pracy w grupie. Takie założenia programu prowadzą do artystycznego rozwoju uczestników oraz pozwalają profesjonalnie i kreatywnie operować językiem sztuki. Dzięki niemu uczniowie będą umieli prowadzić

IGA ZAŁĘCZNA

animatorka kultury, choreografka, aktorka. Od 2012 r. prowadzi zajęcia z reżyserii, plastyki ciała i technik wyrazu scenicznego w Policealnym Studium Animatorów Kultury we Wrocławiu. Szkoli osoby pracujące w przestrzeni edukacji artystycznej. W 2016 r., w ramach projektu dofinansowanego ze środków PO WER, odbyła dwumiesięczne szkolenie we Florencji, w Fundacji Fabbrica Europa, i w Pontederze, w Teatro Era, Centro per la Sperimentazione e la Ricerca Teatrale

autorskie projekty edukacyjne czy społeczne, zorientowane na formy twórczej ekspresji, opierając swoje działania na zasadach podmiotowości, wspólnotowości i samoorganizacji. Przedmioty specjalistyczne mają formę zajęć praktycznych (warsztatów, projektów, praktyk zawodowych) prowadzonych przez specjalistów praktyków, którzy dzielą się swoim doświadczeniem zawodowym, używając nowoczesnych metod kształcenia, opartych na pracy zespołowej oraz tworzeniu i wzmacnianiu relacji uczeń – nauczyciel. Został także wyartykułowany i wzmocniony model wykorzystujący peer learning, czyli naukę przez wymianę wiedzy. Polega to na współdziałaniu, które daje szansę odniesienia się do kompetencji osób w podobnym wieku i o zbliżonych doświadczeniach, co zwiększa prawdopodobieństwo utrwalenia analizowanych treści programowych. O atrakcyjności nowego programu świadczy zwiększona frekwencja i duże zainteresowanie kandydatów.

FOT. IGA ZAFĘCZNA

Pontedera, Teatro Era

🗨️ **Jakie znaczenie mają rezultaty projektu w szerszym wymiarze?**

I.Z.: We wrześniu 2017 r. minister kultury i dziedzictwa narodowego powołał we Wrocławiu Policealne Studium Animatorów Kultury „SKiBA”, które wraz z dawnym Państwowym Pomaturalnym Studium Kształcenia Animatorów Kultury i Bibliotekarzy stało się częścią Zespołu Szkół Animatorów Kultury. Pojawiła się wówczas szansa na otwartą, żywą dyskusję, refleksję i ponowne sformułowanie programów nauczania, a także analizę rynku pracy oraz zdefiniowania celów i głównych założeń kształcenia w szkołach artystycznych. Była to ponadto próba bliższego powiązania proponowanych modeli i programów nauczania z dynamiczną rzeczywistością oraz zdiagnozowania i wyartykułowania potrzeb kadry i uczniów.

W nowej sytuacji mogliśmy pełniej wykorzystać doświadczenia płynące z projektu,

aby stały się one podstawą naszych strategii edukacyjnych. Zwiększyliśmy liczbę praktyk zawodowych i poszerzyliśmy ich zakres, uwzględniając przy tym udział uczniów i nauczycieli w wymianach oraz stypendiach międzynarodowych. Nasze studium – jako jedna z dwóch szkół

animatorów kultury w Polsce – kształci w zawodach animatora działań teatralnych, filmowych, pantomimicznych, arteterapeutycznych i tanecznych oraz animatora czytelnictwa. Chcemy swoim uczniom zapewniać jak najwyższą jakość nauczania, a naturalną metodą osiągnięcia tego celu jest „wychodzenie z murów szkoły”. Dlatego Fundacja Rozwoju Systemu Edukacji jest dla nas bliskim i potrzebnym sojusznikiem.

FOT. IGA ZAŁĘCZNA

🗨️ W czym przejawia się innowacyjność projektu?

I.Z.: W wypracowaniu nowych strategii i modeli pracy w kształceniu zawodowym o profilu artystycznym. Po pierwsze, wprowadziliśmy ścisłą współpracę uczniów, nauczycieli, pracowników administracji i dyrekcji.

Powołaliśmy koordynatorów dla każdej z sześciu ścieżek zawodowych, którzy dbają o przepływ informacji oraz wskazują obszary możliwych działań dla każdego zawodu i je inicjują. Po drugie, zaproponowaliśmy nowe programy kształcenia, które formalnie i organizacyjnie umożliwiają wyjazdy zagraniczne w trakcie nauki oraz odpowiadają na potrzeby kształcenia w otwartym, demokratycznym duchu. Kładziemy szczególny nacisk na wyrabianie postawy obywatelskiej sprzyjającej integracji europejskiej. Rozumiemy ją jako autentyczne działanie, którego wartość i znaczenie młody człowiek odkrywa w ramach indywidualnego doświadczenia, rozpoznania siebie w innej kulturze i wobec innej kultury, jako części społeczeństwa europejskiego, ale i szerzej – jako obywatela świata.

Stazione Leopolda, Florencja – miejsce, w którym odbywał się Festiwal Fabbrica Europa

Rozmawiała Katarzyna Łukasiak
Opracowała Patrycja Makowska

[Tekst powstał na podstawie projektu Państwowego Pomaturalnego Studium Kształcenia Animatorów Kultury i Bibliotekarzy we Wrocławiu oraz wywiadu pogłębionego przeprowadzonego na potrzeby konkursu EDUinspiracje 2017].

U źródeł mistrzostwa

KS. PAWEŁ KOCHANIEWICZ
przewodniczący Katolickiego
Stowarzyszenia Oświatowego,
dyrektor Katolickiego Liceum
Plastycznego w Nowym
Sączu, koordynator projektów
mobilności zagranicznej
dofinansowanych ze środków
Programu Operacyjnego Wiedza
Edukacja Rozwój

Tytuł projektu: „Warsztat u mistrzów”

Beneficjent: Katolickie Stowarzyszenie Oświatowe

Sektor: Kształcenie i szkolenia zawodowe

Dwadzieścioro uczniów Katolickiego Liceum Plastycznego w Nowym Sączu i czworo nauczycieli przedmiotów artystycznych z tej szkoły w ramach projektu „Warsztat u mistrzów” wyjechało do greckiej Kalambaki (Meteory), by szkolić się w tamtejszej pracowni ikonopisarskiej Zindros. Przez dwa tygodnie podczas różnych zajęć uczniowie poznawali stosowane w Grecji technologie i materiały, reguły zdobnictwa i opisu oraz interpretacji ikony. Co jednak najważniejsze, samodzielnie wykonywali ręcznie reliefowane podobrazia oraz – stosując różne nowo poznane techniki – malowali, złócili i postarzali ikony. Mieli również okazję poznać zasady organizacji dużej pracowni i jej działania na greckim rynku pracy związanym ze sztuką ikonową, a także – realizując bogaty i różnorodny program wyjazdu – doświadczyć specyfiki greckiej kultury.

FOT. SEWERYN PUCHAŁA

Ręczne wykonywanie tradycyjnych reliefów ikonowych pod wizerunek

FOT. JUSTYNA SMOLEŃ

Proces ręcznego postarzania wykonanych różnymi metodami ikon

Nauczyciele w trakcie czterodniowego *job shadowing* towarzyszyli pracownikom przy stanowiskach odpowiadających różnym etapom tworzenia ikon, obserwując m.in. technologię i wzornictwo ikonowe. Tworzyli ponadto własne dzieła, aby po powrocie do kraju zdobyte doświadczenia wykorzystać w pracy z uczniami, a wybrane techniki wprowadzić do programów nauczania wykładanych przedmiotów.

Ciekawe i trudne momenty projektu

Wzruszającym doświadczeniem był osobisty udział właściciela, a zarazem dyrektora pracowni, w wielu zajęciach edukacyjnych i tych w czasie wolnym (gdy m.in. wtajemniczał uczniów w sekrety miejscowych klasztorów) oraz nieustanna troska o grupę i o wysoki poziom zajęć, a także wyrażane przez niego uznanie dla umiejętności naszych uczniów. Miłą niespodzianką była propozycja wakacyjnego czy – w przyszłości – również stałego zatrudnienia, złożona przez niego zainteresowanym uczniom. Dopełnieniem wyjątkowej atmosfery były urzekające krajobrazy Meteorów, duchowy i kulturowy klimat klasztorów oraz sympatia i otwartość Greków, smakowite jedzenie i przemiła obsługa hotelowa.

FOT. JUSTYNA SMOLEŃ

Proces szybkiego pozłacania podobrazia ikony

Niewiele projektów z zakresu kształcenia przez całe życie przebiega we współpracy z instytucjami greckimi, na początku projektu odczuwaliśmy więc naturalny niepokój wynikający ze stereotypowego oglądu Grecji i Greków, a także z tego, że instytucja przyjmująca po raz pierwszy organizowała zajęcia szkoleniowe w ramach programu Erasmus+. Kiedy kontaktowaliśmy się z nimi w języku angielskim przed wyjazdem, aby uniknąć nieporozumień, postaraliśmy się również o tłumaczenie tekstów na grecki. Zaskoczyła nas terminologia fachowa, szukaliśmy więc nauczycieli języka nowogreckiego. Nie było to łatwe i ostatecznie do wyjazdu pomogła nam się przygotować – pod kątem językowym i kulturowym – kadra akademicka z Krakowa.

Rezultaty projektu

Projekt zaowocował serdeczną przyjaźnią między naszymi instytucjami, zbudował bardzo pozytywny obraz Grecji i jej mieszkańców, a wśród uczniów ugruntował przekonanie, że zawód plastyka czy artysty nie jest zawodem bez przyszłości ekonomicznej. Wręcz przeciwnie – można robić to, co się lubi, oraz się z tego utrzymywać i dzięki sztuce współtworzyć społeczność europejską. Tak jak dla uczniów poznanie greckiej technologii przygotowywania desek pod ikonę, tak

dla szkoły znalezienie źródła i wypróbowanie greckich materiałów ikonopisarskich, jakością przewyższających te dostępne w Polsce, było dodatkową, ale istotną korzyścią z udziału w wyjeździe. Projekt obejmujący staż zagraniczny był dla uczestników zachętą do kolejnych wyjazdów edukacyjnych i zawodowych, a jego udana realizacja podniosła prestiż zarówno samego stowarzyszenia wnioskodawcy, jak i Katolickiego Liceum Plastycznego.

Ks. Paweł Kochaniewicz – koordynator projektu:

„Staż w sercu współczesnego ikonopisarstwa greckiego pozwolił uczniom zrozumieć, czym jest ikona. Gdzie indziej nie dałoby się tego pojąć. Bardzo cennym dla nich doświadczeniem było podjęcie pozaszkolnej wytwórczej działalności artystycznej w zawodowej pracowni – dobrze prosperującym zakładzie pracy. Uzmysłowiło to uczniom, jak może wyglądać ich przyszła profesja oraz że mogą się związać zawodowo z Grecją. Szkoły czy pracownie artystyczne, uprawiające nawet tę samą dyscyplinę sztuki, różnią się znacznie między sobą, mają swoje sekrety i specyficzne podejście, których nie da się poznać gdzie indziej niż na miejscu. To już trzeci staż, który zorganizowaliśmy dla uczniów szkół plastycznych. Dwa wcześniejsze – w ramach PO KL na zasadach programu Leonardo da Vinci – odbyły się w szkole fresku i mozaiki. Nasze doświadczenia potwierdzają potrzebę i sens organizacji projektów stażowych dla plastyków”.

Anna Michalik – uczennica klasy czwartej, uczestniczka projektu:

„Było super! Wyjazd pozwolił mi poznać nowe, szybkie technologie tworzenia ikony, o których nie uczyliśmy się na lekcjach. Warto też wspomnieć o ogromnej życzliwości Greków w miejscu stażu, pięknych krajobrazach i wyśmienitym greckim jedzeniu. Niezwykle wrażenie wywarły na nas oryginalne ikonowe malowidła naścienne w okalających pracownię klasztorach. To, że mogliśmy je zobaczyć, zrozumieć, ma bardzo duże znaczenie dla naszych działań artystycznych związanych z ikonami”.

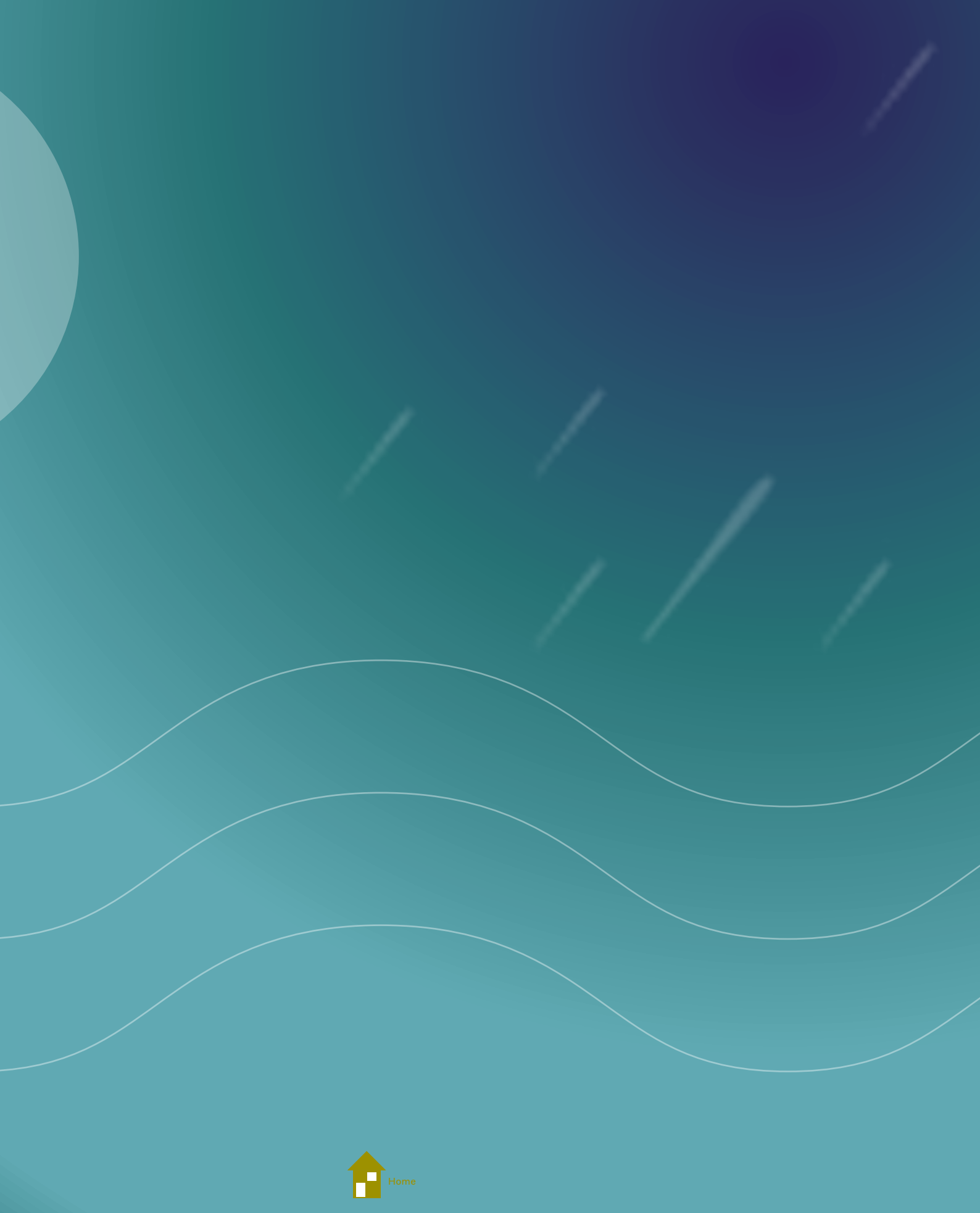
Karolina Żądło – uczennica klasy trzeciej, uczestniczka projektu:

„Warto było pojechać na staż do Grecji. Podziwiałam grecką kulturę i miałam możliwość tworzenia ikon w greckiej manufakturze ikonowej. Poznałam przy tym nowe techniki artystyczne i rozwinęłam umiejętności językowe”.

Anna Pierzchała – uczennica klasy trzeciej, uczestniczka projektu:

„Wyjazd na staż do Grecji był dla nas okazją do uczenia się pracy w grupie i integracji, poznania nowej dla nas greckiej kultury, doskonalenia umiejętności językowych i oczywiście artystycznych. Bardzo chcielibyśmy pojechać na kolejny staż”.

Home

Zagraniczny wyjazd edukacyjny dla wielu beneficjentów jest ogromnym wyzwaniem – organizacyjnym i merytorycznym. Choć jego przebieg opiera się na szczegółowo opracowanym planie, zdarzają się sytuacje nieprzewidziane, które – wbrew obawom organizatorów i uczestników wyjazdu – mogą być dla nich szansą na rozwój oraz zdobycie nowych kompetencji zawodowych i społecznych. Publikacja przedstawia projekty dofinansowane przez Fundację Rozwoju Systemu Edukacji ze środków Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój (PO WER), zrealizowane w latach 2014–2019, które znalazły się w grupie dobrych praktyk. Mamy nadzieję, że będą wartościową inspiracją dla przyszłych beneficjentów PO WER.

Synergia między Europejskim Funduszem Społecznym a programem Erasmus+ jest działaniem wyjątkowym w Unii Europejskiej. Dzięki tej współpracy zwiększono dostępność studiów, kursów i szkoleń w sektorach: edukacja szkolna, edukacja dorosłych, kształcenie i szkolenia zawodowe oraz szkolnictwo wyższe. Działania są realizowane ze środków PO WER w ramach IV Osi Priorytetowej Innowacje społeczne i współpraca ponadnarodowa, Działanie 4.2. Programy mobilności ponadnarodowej.

power.frse.org.pl